

A CSOMAGOLÁS ÚTJA

KARL ROSNER: DIE ENTWICKLUNG DER PACKUNG. Es kann festgestellt werden, dass die sich mit der Herstellung von Verpackungsartikeln befassenden Industrien in Ungarn seit den 1920-er Jahren bis auf den heutigen Tag sich in ständiger Entwicklung befinden. Diese Entwicklung ist ebensowohl quantitativ, als qualitativ. Die quantitative Steigerung ist durch verschiedene Faktoren verursacht. Einerseits kommen mit der gesteigerten Markierung immer mehr und mehr Waren verpackt in den Verkehr, andererseits hat der Handel immer mehr die Erkenntnis von der Reklamewirkung der Packung erlangt. Die qualitative Verbesserung ist dem Umstande zu verdanken, dass mit der Zeit immer mehr und mehr Branchen ihre Packungen durch hervorragende Künstler entwerfen lassen. Die kunstvolle ungarische Packung setzt mit dem Jahre 1920 ein, wo Fritz Floris die Verpackung seiner Chokoladefabrikate von Ludwig Kozma, einem unserer hervorragendsten Künstler entwerfen liess. Diese Verpackungen stehen auf einer so hohen künstlerischen Stufe und gelten dermassen als vorbildlich, dass sie auch heute noch ein Beispiel sind. — Auf dem Gebiete von Chokolade-Packungen hat Edmund Dankó, der vorzügliche Gewerbekünstler, grosse Verdienste aufzuweisen, der mit seinen völlig individuellen, hauchartigen Arbeiten von echt französischer Feinheit der ungarischen Verpackung einen neuen Geschmack verliehen hat. Die Kartons der Chokoladefabrik San Thomé sind von der talentvollen Künstlerin Margit Galambos entworfen worden; sie sind in einem einheitlich rosafarbenen Grundton gehalten, auf dem blaue und in Gold ausgeführte Zeichnungen wechseln. Nach den individuell aufgefassten Verpackungen von Stefan Gádor und Ernst Jeges werden die Verpackungen der Chokoladefabrik Stühmer derzeit von Ili Szirmai entworfen, feine und geschmackvolle Arbeiten, deren weiche Farben und reizvolle Zeichnungen bezeichnend für die echt weibliche Künstlerhand sind. Gustav Végh und Frau Kató Kaesz-Lukáts haben für die Fabrik Koestlin schöne Packungen von individuellem Geschmack hergestellt, die zu den gelungenen Schöpfungen beiden hervorragenden Künstler gehören. Als besondere Leckerbissen auf dem Gebiete kunstvoll ausgeführter Verpackungsentwürfe müssen die von Frau Kató Kaesz-Lukáts für die Chokoladefabrik Altmann & Kühne gemachten Entwürfe bezeichnet werden, deren Altwien-Motive gleich einer edlen Brüsseler Spitze ineinander verschlungen sind und alle Erinnerungen an diese edle Kultur in der Rekreation des heutigen Künstlers widerspiegeln. In bedeutender Zahl gibt es jedoch auch erstrangige Emballagen, die neben ihren hohen künstlerischen Niveau dem Geschmack der breiten Schichten angepasst sind und durch ihre lauter wirkenden Töne gleichzeitig auch eine bedeutende Reklamewirkung erzielen. Als solche sind die stark wirkenden Chokoladeverpackungen und Strumpfkartons von Georg Nemes, die Seifenschachteln von Albert Kner, Ludwig Csabai-Ékes und Alexander Bortnyik, und die Radio und Taschenelementhüllen von Csemiczky zu bezeichnen. Eine gesonderte Gruppe bilden die Verpackungen für Medikamente, deren moderne Umgestaltung das Verdienst von Stefan Irsai ist.

CHARLES ROSNER: THE DEVELOPMENT OF PACKINGS. Hungarian graphic and advertising arts and the industries for wrappings show a constant development ever since the year 1920. This development is at the same time quantitative and qualitative. Lajos Kozma took the first important step forward with his wrappings for the Floris Chocolate Works. His wrappings always on a high artistic level continually created something new, and are even to day models of the best Hungarian wrappings. The work of the highly talented Odön Dankó is a complete contrast to the formal composition of Kozma. Dankó prefers primitive and grotesque motives. Every wrapper and label designed by this artist is a surprise. Margit Galambos' s series of wrappers for the Thomé Chocolate Factory, in which the same colors recur, show french influence both in style of drawing and in the delicate choice of colors. After the individual wrappings of István Gádor and those of Ernő Jeges now Ili Szirmai designs exquisite wrappers for the chocolate factory Stühmer. Gustave Végh and Kató Lukáts designed smart an original wrappings for the Cakes Factory Koestlin. Victories of the packing art are the wrappers made by Kató Lukáts for Altmann & Kühne, Vienna, with their delicate Alt-Wien motives. The striking wrappings for chocolate and hostery by George Nemes, those for soaps by Albert Kner, Lajos Csabai Ékes and Sándor Bortnyik and finally the wrappings for Radio Anodes and Dorco Bath Shoes by Csemiczky are closing the file of illustrious Hungarian graphic artists. We must not omit to mention the names of Hanna Dallos, Sándor Kolozsváry, Grete Máday and Gitta Mallász who have done much to further the development of the art of the decorative wrappings in Hungary.

Ha figyelemmel kísérjük a csomagolási cikket előállító iparok fejlődésének útját Magyarországon, úgy örömteli meglepetéssel állapíthatjuk meg, hogy az 1920-as esztendő óta ezek az iparok állandó fejlődést mutatnak, úgy a mennyiségi, mint a minőségi termelés szempontjából. Ha leszámítjuk a külföldről régebben igen nagyszámban importált csomagolóanyagokat, melyeket ma legnagyobb részben a magyar gyárak állítanak elő, még mindig igen jelentős a fogyasztás emelkedése évről-évre.

Nézzük meg már most, melyek egyrészt az indítóokok, melyek a csomagolási szükségletet fokozzák, másrészt milyen haszna származik ebből a közgazdasági előnyből az iparművészetnek.

A háború előtti években a csomagolás elengedhetetlen kellék volt a minőségi árucikkeknek. Az illatszertipar, kozmetikai ipar, élelmiszerszakma csak finomabb cikkeinek csomagolására fordított gondot és az árucsomagolási verseny, a csomagolás művészi megoldása inkább az eredeti elgondolású, egyéni formájú csomagolásokban élte ki magát, hogy áruját ily módon is márkázza és konkurensétől megkülönböztesse. Igen kismértékben vált tudatossá az a reklámerő, melyet a csomagolás magában rejt és csodálkozással állapíthatjuk meg, hogy igen erősen reklámozott márkacikkek csomagolására is mily minimális gondot fordítottak.

A két legjelentősebb csomagolásfogyasztónál, a csokoládéiparnál és a háztartási és illatszertiparnál más és más elgondolásból kiindulva lendült fel a csomagolás a háború utáni években.

A csokoládéiparban a kezdeményezés érdeme Floris Frigyesé. Minőségi árut előállító készítményeinek csomagolásait Kozma Lajossal tervezte meg és ezzel úttörő munkát végzett Magyarországon. Ideális csomagolásai, dobozai, zacskói, bonboncímkei, bélőpapírjai nemcsak azzal keltettek feltűnést, hogy magasan felette állottak művészi értékben mindannak, amit Magyarországon valaha is csomagolásban alkotnak, hanem összhangjukkal rámutattak a csomagolás lényegére, melyet eddig jóformán teljesen figyelmen kívül hagytak.

Mi a csomagolás lényege, sikerének legnagyobb titka? Az, hogy alkalmazkodva az áruhoz, legkülső rétegében már megüsse azt az alapanyagot, mely velünk az áru minősége iránt

Macskássy Gyula konzum-bonbon rajza.

KÁVÉ

**Diana
csokifőccs**

Macskássy Gyula konzum-bonbon rajza.

bizalmat kelt, minőségét mintegy mutatja. Talán csekély túlzással alkalmazhatnám itt Taine híres milieu-elméletét, mely szerint egy ember csak környezetében ismerhető meg teljesen. Az áru környezete a csomagolás. És ezen a ponton történt a legtöbb hiba.

A csomagolás sikere: minden ható teljes összehangoltsága, egyenértékű volta az áruval. Nem elég szép, művészi külsőbe burkolni az árut, mely művészi külsőt kibontva, az áru maga ízléstelen címkével, disszonáns színű staniolban vagy papírban fekszik. Egy bonbondoboznak külsején a címke éppen olyan fontos, mint a doboz rajza. A doboz anyaga kívül nem lehet csillogó és belül silány. A bonbon védő papír minősége kell, hogy megüsse a külső burkoló minőségét, a bonboncímke ugyanúgy legyen hangulatkeltő és ízléses, mint a doboz. Ne érezhessük, hogy csak addig voltunk fontosak az eladónak, míg a csinos külsejű dobozt megvettük, hanem azt, hogy mindvégig fontosak vagyunk. A címke színe ne ütközzön a staniol színével, hanem találkozzanak szép harmóniában.

Itt indult útjára a művészi magyar csomagolás midőn ezeket a tényeket felismerte. És szerencséje a magyar csomagolásnak, hogy a legművészebb elgondolásban és kivitelezésben készültek, megalapozva a magyar csomagolási kultúrát.

E csomagolások igazi jelentőségének felismerése azonban csak akkor következett be, midőn nyilvánvalóvá vált, hogy egy új és teljesen ismeretlen gyártmány szakmájában példanélküli gyorsasággal terjedt el, vált közismertté, sőt keresetté. A csomagolások vitték az árut. Bárhol a legkisebb mennyiség észrevehetőbb volt, mint más gyártmányok sokkal nagyobb mennyisége, a publikum, mely addig nem vette észre az áruk csomagolását, rájött, hogy az árunak csomagolása is van, mely éppúgy kielégítheti művészi érzékét, szép iránti kíváncsát, mint más iparművészeti termékek. A dobozokat, ha kiürültek eltették, mint szép művészi termékeket.

E tény felismerése vitte rá egyik magyar illatszertgyárat arra, hogy Kozma Lajossal puderdobozokat terveztesse. A Parfumerie Marvel részére készült dobozok Kozma Lajos

Macskássy Gyula konzum-bonbon rajza.

különlegesen finom munkái. E dobozok rajzai illatosak, frissek, hamvasak, merőben eltérnek minden konvenciótól, mely a puderesomagolásoknál talán még erősebb, mint a csokoládé-csomagolásoknál.

Ezekkel a csomagolásokkal kezdődött meg a csomagolások minőségi feljavítása és találkozásuk a magyar iparművészettel. Más csokoládégyárak követték a példát és a Stühmergyár olyan elsőrangú művészeket bízott meg újabb csomagolásai elkészítésével, mint G á d o r István, J e g e s Ernő, és S z i r m a i Ili. Szirmai Iliben a magyar csomagolóművészet olyan értékre lett, ki könnyed vonalaival, kiváló színérzékekkel teljesen átérzi a csomagolás lényegét, ki nem alkot önálló grafikai munkákat a rendelkezésére álló felületen, hanem teljes csomagolásokat komponál. Dobozai, bonboncímkei finom női munkák, ami e cikk karakterével igen jól megegyezik.

G a l a m b o s Margit készített érdekes csomagolássorozatot a San Thomé csokoládégyár részére. E dobozok alapszíne mindenkor egy édeskés rózsaszín, melynek alapszínéből finoman emelkednek ki jobbára kék és arany kompozíciói. Érdekes kísérlet ez a csomagolássorozat egy gyár összes gyártmányának részbeni uniformizálására.

Kozma Lajost D a n k ó Ödön követte a Floris csomagolások tervezésében. Kozma ornamentális kompozícióit Dankó játékos, végtelenül bájos, franciás csomagolásai váltották fel, finomvonalú nőalakok, szarvasok, virágok. Szaporodtak állandóan a csomagolások, míg egy teljesen újszerű megoldás került előtérbe. Egy olyan visszatérő motívumú tapétamegoldás készült, mely egységesen borította az összes dobozokat, és mindenkor új és új formák kerültek e borítóval kivitelre.

Ebben a versenyben a többi gyár sem maradt tétlenül és legjobb művészeink munkáját vették igénybe csomagolások tervezésére, K n e r Albert román csokoládégyárak részére készült csomagolásai, V é g h Gusztáv nemesvonalú Koestlin doboza e téren külön figyelmet érdemelnek.

Külön kell foglalkoznunk K a e s z n é L u k á t s Kató csomagolásaival. A Koestlingyár részére készült finom csomagolásai egy-egyukban nem indokolnának egy ilyen kieme-

lést. Okot adnak erre a bécsi Altmann & Kühne csokoládégyár részére készített különleges csomagolópapírok, melyek kompozícióban, finomságban és megrajzolásban felette állanak mindannak, amit eddig csokoládécsomagolás terén alkottak. Mint egy brüsszeli csipke, olyan e csomagolások szövése, a motívumok ritmusa, az Altwien, kínai vagy orosz hangulat van meg bennük. Kaesz né e munkáival, valamint egy angol gyár részére készült csokoládédobozterveivel a magyar csomagolást tervező művészek első sorába került.

*

Mindezek a csomagolások, melyeket eddig felsoroltam, többé-kevésbé meglévő csomagolások helyett készültek, nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a magyar csomagolások művészi színvonala erősen feljavuljon, de lényegileg nem jelentettek új terepet a csomagolás számára.

A csomagolás részére új utakat a reklám alkotott.

Számtalan gyár felismerte azt a reklámerőt, melyet az áru kifejthet és az áru csomagolását egyben az áru reklámjának is kihasználta. E téren az elsők a szappangyárak voltak. Míg régebben csak a legfinomabb pipereszappanok kerültek dobozban forgalomba, addig mindinkább elterjedt az olcsóbb szappanok dobozba csomagolása és a ma legolcsóbb szappanfajták is dobozokban kerülnek forgalomba. Minden doboz egy kis plakát, reklámobjektum, mely őrhelyén harsol a vevőért.

Az Albus szappangyáré az érdem, hogy jelentősebb művésszel tervezette dobozait. K n e r Albert volt a gyár dobozainak tervezője, majd később a gyár csabai É k e s Lajos által tervezett jellegzetes reklámfiguráját alkalmazta dobozain és alkalmazza ma is. Szappandobozok közül figyelmet érdemel még a N e m e s György által tervezett Savoly-féle szappandoboz.

A mosó- és tisztítószerek művészi csomagolása is újabb keletű. Egyszerűségükben is kellemesen tűnnek ki a B o r t n y i k Sándor által tervezett Polo és Tátra csomagolások e cikkekben.

Új szakma, a rádiószakma is szép csomagolásokban hozta forgalomba egyes termékeit. Különösen kiemelendők itt a C s e m i c z k y Tihamér által tervezett anódtelap dobozok és zseb-

Macskássy Gyula konzum-bonbon rajza.

lámpaelem címkék, mint e szakmákban magasan kiemelkedő művészi értékű munkák.

Egyes csokoládégyárak szintén kitünő érzékkel veszik igénybe a csomagolás reklámértékét. Vezető helyen áll e téren a Boon csokoládégyár, melynek kitünő grafikai kompozíciójű, élénk színei dacára is mindenkor igen izléeses, nagyhatalású csomagolásait N e m e s György tervezte.

De más szakmák is felhasználják reklámra a csomagolást. A régebben olyan jelentéktelen gummisarokdobozok, gummicikkcsomagolások is példaadók e téren és még feltűnőbb, hogy egy igen konzervatív, talán legkonzervatívabb szakma, a gyógyszeres szakma is felismerte a jó és hatásos csomagolás értékét. I r s a i István érdeme, hogy e szakmában újszerű csomagolások részére utat nyitott és ennek eredményeként ma már egész sorozatokban üdvözölhetjük az izléesesnél-izléesesebb újszerű, művészi gyógyszer-csomagolásokat.

De nem lenne teljes e felsorolás, ha a magyar művészi csomagolás olyan művészeiről, mint Kolozsváry Sándorról, Máday Greteről, Dallos Hannáról, Mallász Gittáról ne emlékeznék meg, kik művészetükkel hozzájárultak, hogy a magyar csomagolások nívója jelentősen emelkedjék.

*

De nemesak dobozok művészi terveiben nyilvánul meg a csomagolások színvonalának emelkedése. Míg régebben a kiskereskedelemben úgy az egyes kereskedők, mint az áruházak is egyszerűen, sablonos betűkkel nyomott egyszínű csomagolópapírba burkolták a megvásárolt árut, addig ma mind több és több cég terveztet meg ezt a csomagolópapírt, izléesesen elhelyezett szöveget nyomtat rá, gondosan megválogatott színben, sőt gyakran művészi rajzokat is készített e célra. Példa erre az áruházi és kötött-szövött szakmabeli tasakok művészi szintjének erős emelkedése. Ma ezek a tasakok rajzokkal, színeikkel állandóan élő reklámul szolgálnak.

Hogy a csomagolások művészi színvonala állandóan emelkedőben van, nemesak a tervező művészek és az őket megbízó gyárak érdeme. A jó és művészi csomagolások szaporodása abból a kölcsönhatásból is folyik, mellyel egyrészt a jó művészi munka a közönség izléesét neveli. másrészt a neveltebb izléesű közönség már az izléesesebben csomagolt árut előnyben részesíti. Frappáns példákkal szolgál ennek az igazságnak

bizonyításra a kozmetikai ipar melynél a viszonylag olcsóbb készítményeknél sem mondhat le a gyártó egy bizonyos — elég magasnívójú — izléeses és jóminőségű külső csomagolásról, mert enélkül cikke ma már jóformán eladhatatlan. És hogy a finomabb minőségű áru izléeses csomagolásán megnevelt és elkényeztetett izléesű közönséget az olcsóbb árucikkek előállítói szintén megnyerhessék maguknak, ma, midőn a vásárlóerő csökkenése mellett ez a kényesebb közönség is gyakran az olcsóbb cikkek felé fordul, külsőben, csomagolásában felveszi a versenyt a drágább készítményekkel.

*

Végzetül azonban le kell itt írni néhány fájó szót a magyar csomagolással kapcsolatban.

Ha nyugatról érkezünk Magyarországra, örömmel tölt el bennünket az Osztrák Dohányjövődék minden egyes csomagolása. Egyszerű, nemes külső, változó színek, tökéletes belső kiállítás legszebb idegenforgalmat fellendítő belső képekkel. Miért nem ragadja meg a Magyar Királyi Dohányjövődék a lehetőséget, hogy kövesse ezt a kiváló példát. A magyar művészek oly kiváló együttese áll rendelkezésére, kikkel a világ legkülönb dohánycikk csomagolásait alkothatná meg. Propagandát csinálna gyártmányainak és a magyar művészetnek egyaránt. Hogy a közönség pedig mily örömmel fogadja az izléeses új csomagolást, élénk példa az E x t r a cigaretta szép dobozának sikere.

Vagy itt van a nemes tokaji aszú. A világ minden részén ismerik, keresik, számtalan kultúrországba szállítjuk. Miért nem viseli e tokaji bor magán azt a címkét, melyet magyar művészek terveztek, hogy hirdesse nemesak az ország természeti gazdagságát, de művészetét, kultúráját is.

Vagy a gyümölcs, mely külföldre kerülő ládáján, minden egyes gyönyörű darabját burkoló papírján művészi formában Magyarország propagátora lehetne?

A csomagolás reklámértékét felismerték már a gyárosok és kereskedők. Miért ne ismerhetné fel mindenki, aki Magyarországnak csinálhatna vele reklámot? A magyar áru hirdesse külföldön külsejében is mindazt a szépséget, melyet ebben az országban mindenki megtalálhat és ezáltal a csomagolás útja az idegenforgalom útjává lesz!

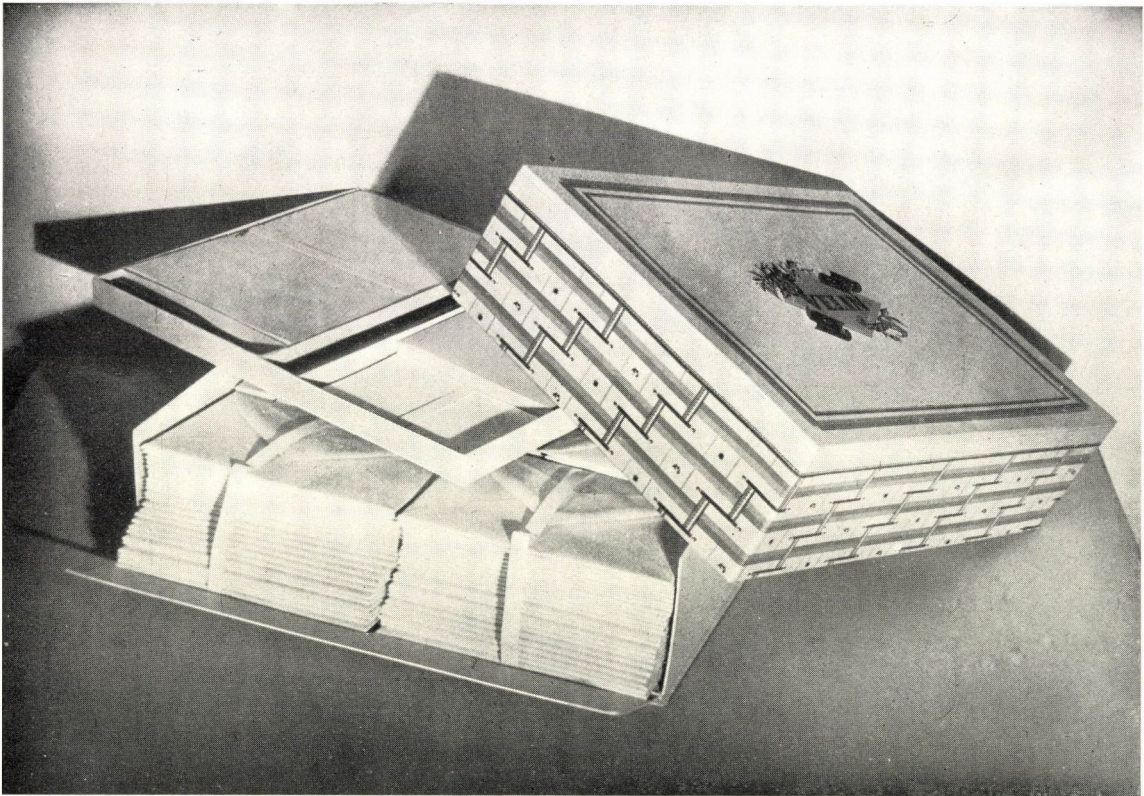
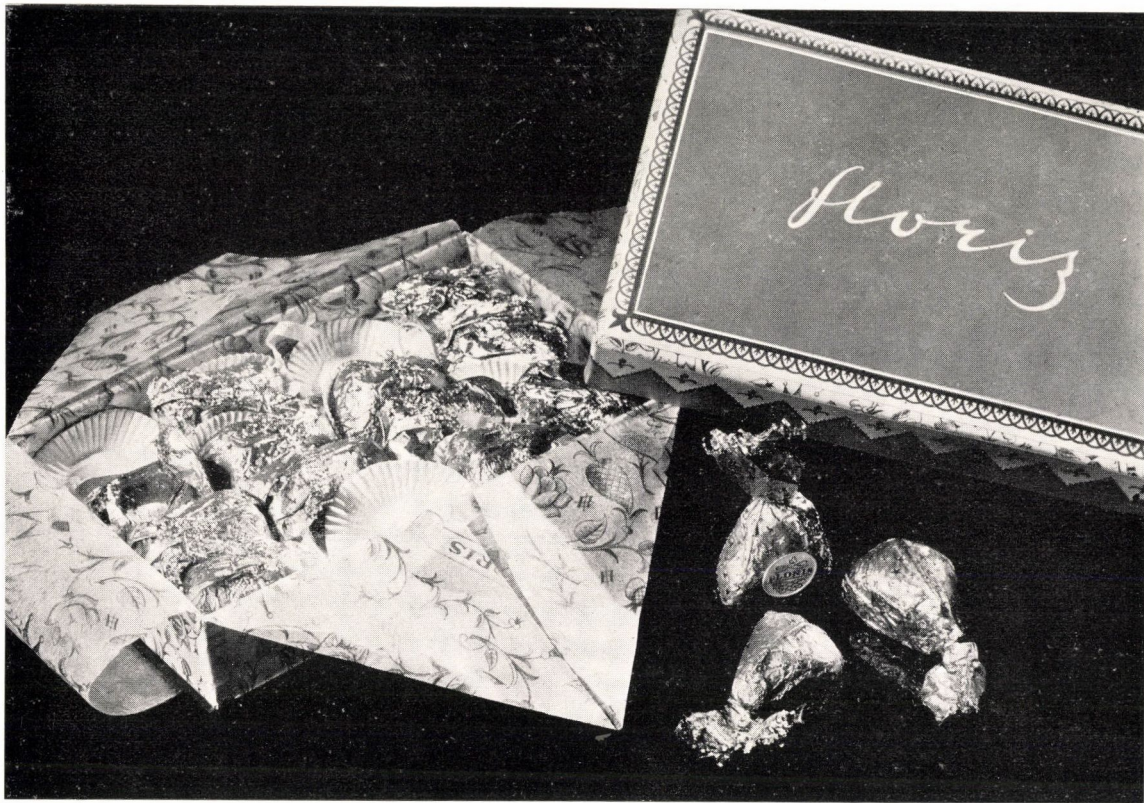
ROSNER KÁROLY

Macskássy Gyula konzum-bonbon rajza.

Macskássy Gyula konzum-bonbon rajza.

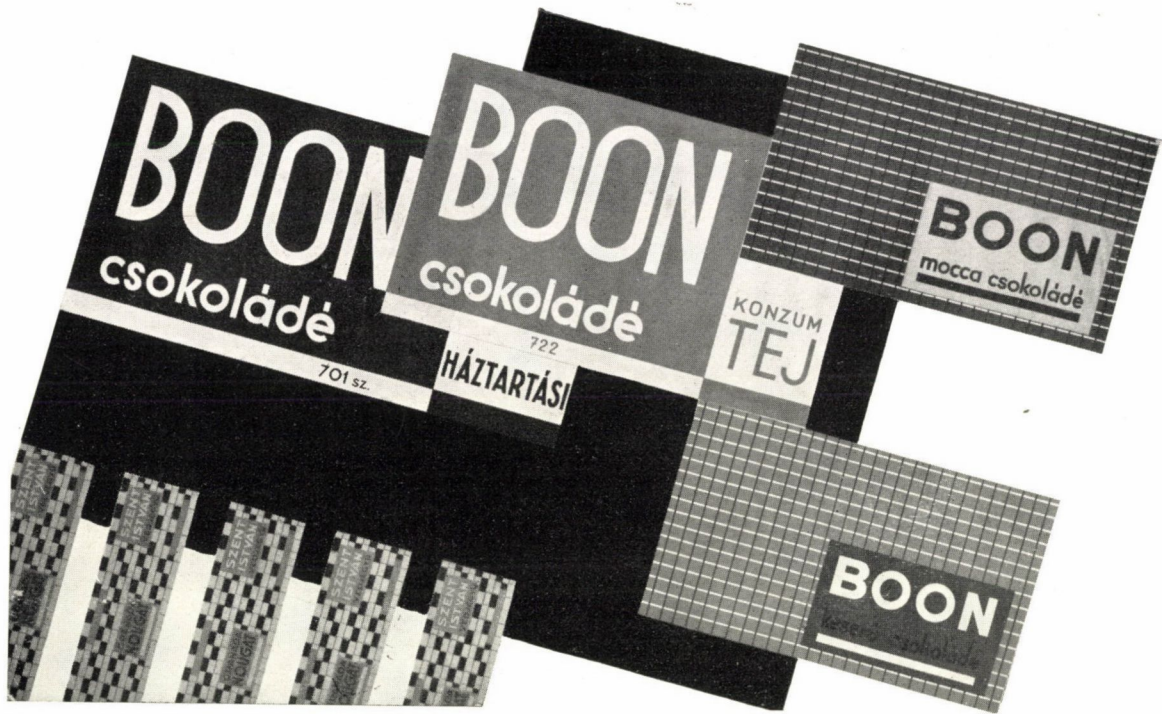
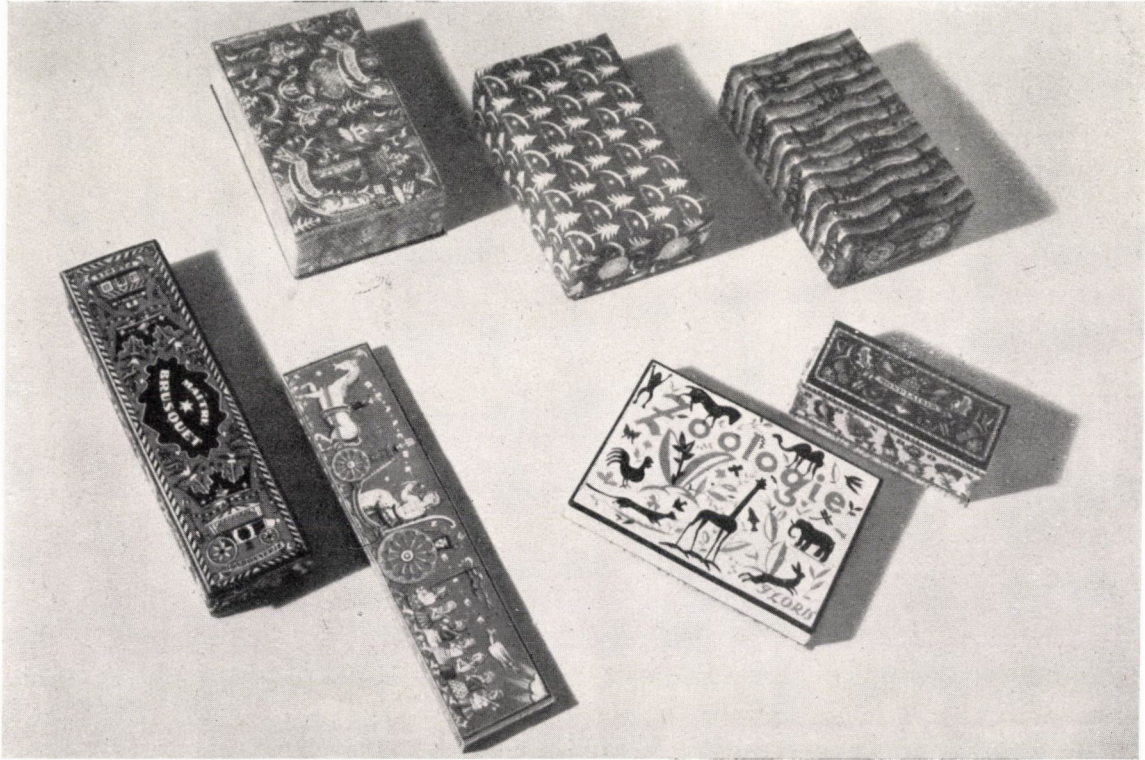

Dobozesomagolások.

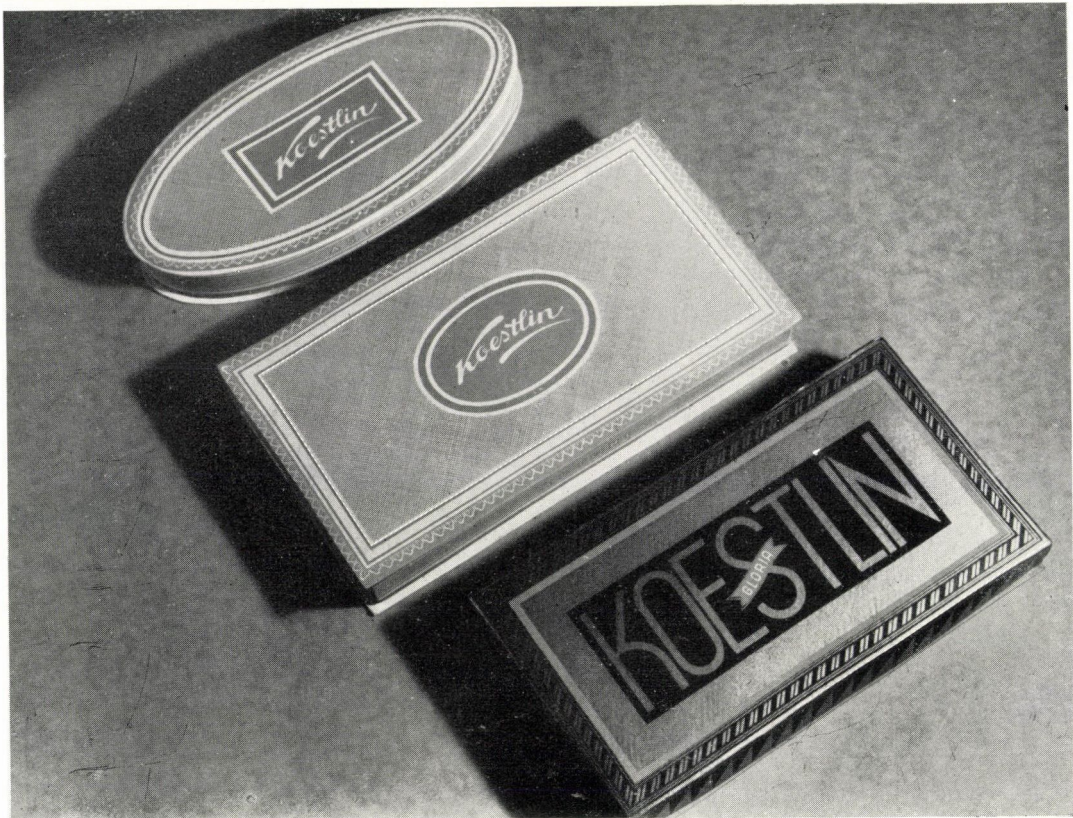
Fent: Dankó Ödön terve. Lent: Kner Albert terve. — Schachtelverpackungen. Oben: Entwurf. E. Dankó
 Unten: Entwurf A. Kner — Boxes. Above: Designed by E. Dankó. Below: Designed by A. Kner.

Dobozesomagolások. Fent: Dankó Ödön,
Galambos Margit, Jeges Ernő, Kozma Lajos, Repee János és Szirmai Ili tervei. Lent: Galambos Margit, Gádor
István, Kner Albert, Kozma Lajos és Nemes György tervei. — Schachtelverpackungen. Oben: Entwürfe E.
Dankó, M. Galambos, E. Jeges, L. Kozma, J. Repeze und I. Szirmai. Unten: Entwürfe M. Galambos, St. Gádor,
A. Kner, L. Kozma und G. Nemes. — Boxes. Designed by E. Dankó, M. Galambos, E. Jeges, L. Kozma,
J. Repeze, I. Szirmai. Below: Designed by M. Galambos, St. Gádor, A. Kner, L. Kozma and G. Nemes.

Dobozesomagolások. Fent: Dankó Ödön és Kozma Lajos tervei.
 Lent: Nemes György terve. — Schachtelverpackungen. Oben: Entwürfe E. Dankó und L. Kozma. Unten: Entwürfe G. Nemes. — Boxes. Above: Designed by E. Dankó and L. Kozma. Below: Designed by G. Nemes.

Dobozesomagolások.

Fent: Irsai István tervei. Lent: Kaesz Gyuláné Lukáts Kató és Végh Gusztáv tervei. — Schachtelverpackungen. Oben: Entwürfe St. Irsai. Unten: Entwürfe Frau Gy. Kaesz, geb. K. Lukáts und G. Végh. — Boxes. Above: Designed by St. Irsai. Below: Designed by Mrs. Gy. Kaesz née K. Lukáts and G. Végh.

**SUPER
GOLD
EXTRA
ANODE**

80 ●

60 ●

40 ●

20 ●

90+ ●

70 ●

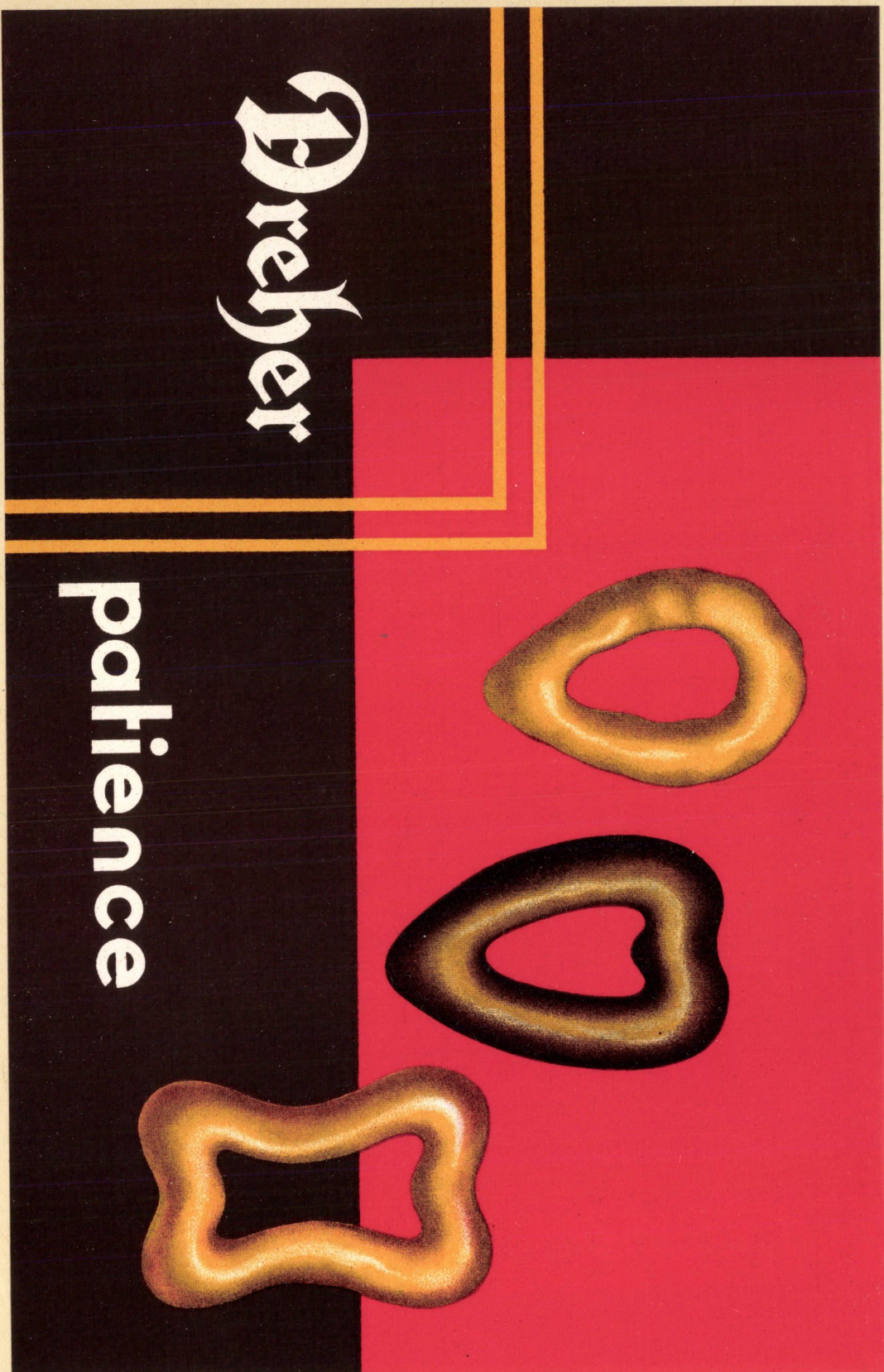
50 ●

30 ●

● 1 ● 3 ● 4½ ● 6 ● 7½ ● 9

CSEMICZKY DOBOZBORITÓJA RÁDIÓANÓD-DOBOZHÓZ

Melléklet Rosner Károly: „A csomagolás útja” című cikkéhez.

TEASÜTEMÉNY-DOBOZBORITÓ A DREHER CSOKOLÁDÉGYÁR RÉSZÉRE. TERVEZTE: PÁLYI JENŐ.

Melléklet Rosner Károly: „A csomagolás tíjja” című cikkéhez.

DÍSZÍTŐ MŰVÉSZET 1934.

JULIUS VÉGH: DEKORATIVE KUNST 1934. Im Jahrbuch des „Studio“ gibt John de la Valette in einem Vorwort strenge Kritik und stellt fest, dass das Kunstgewerbe der Welt, durch seine funktionellen Übertriebenheiten jenen Tiefpunkt erreicht hatte, der Schuld ist an der phantasielosen Leere der Kunst. Die heutigen Einrichtungen sind übertrieben einfach; weder Bilder, noch Teppiche schmücken die Zimmer. Die übertrieben grosse Zahl der Fensteröffnungen stellt die Wohnung und ihren Inwohner in die Auslage. Diese Umgebung scheint jedem Zweck zu dienen, bloss jenem nicht, dem sie eigentlich sollte, nämlich dem der intimen Wohnung. Trotz der übermässigen Glätte sind die Möbel komplizierter Konstruktion und unzeitmässig, da das Material zu teuer. Die Dekorationen des zum Maschineningenieur gewordenen Innenarchitekten sind unlogisch und stehen mit der eigenen Theorie in Widerspruch. Diese Wohnungen dienen nicht als Heim, sie verursachen dagegen Erstaunen und Langeweile. De la Valette ist aber Optimist. Gewisse bescheidene Versuche lassen ihn auf eine, das Schöne um ihrer selbst willen suchende, intime Kunst folgern. Wenn auch die Frau in dieser Frage zu Worte kommen wird, dann hält die Liebe zur Schönheit auch in die Wohnung ihren Einzug.

JULIUS VÉGH: DECORATIVE ART 1934. John de la Valette states in the preface of the Studio's annual that the world's applied art reached its deepest point by the exaggeration of the functionalism, after which art terminates in a vacancy without imagination. The actual fittings are excessively unadorned, there are no pictures in the rooms, no carpets and the many windows expose the apartments and their inhabitants. This surrounding seems to serve for everything, except its purpose: of an intimate apartment. The furniture is clumsy in spite of its smoothness; and its structure is complicated. Besides that, it is not opportune, because it is very expensive. That is the decoration of an interior decorator turned into an engineer, being without logic, arbitrary, and standing in opposition to its own theory. One cannot live in those apartments, the only thing one can do there is to wonder and to feel bored. But de la Valette is an optimist; he concludes from certain modest commencements the coming of an intimate decorative art, which seeks beauty for itself. When women will be able to put a word into the question, the love of beauty will enter the apartments too.

A „Studio“ legújabb évkönyvében beszámol az elmúlt év lakásberendezési művészetéről. Az előkelő folyóiratnál megszokott képanyagot John de La Valette vezeti be előszavával, „Vissza a dekorációhoz?“ cím alatt. A kitűnő tollú író ugyanis mindent dícsérő conférencier helyett szigorú kritikus szerepére vállalkozott és megállapítja, hogy a világ iparművészete a rettenetes „functionalizmus“ túlzásaival 1933-ban elérte azt a mélypontot, melyen túl megszűnik minden művészet és sivár, fantázia nélküli ürességbe ful a száraz elméleteken, nem pedig igazi esztétikai érzésen felépült modernség. A rombolás, amit az utolsó évek politikában, mint más téren is végeztek, az életünkhez olyan közelálló iparművészetben is észlelhető.

Ha végiglapozzuk a legújabb lakásberendezések képeit, sajnos igazat kell adnunk a Studionak. (Az épületekről most nem szólunk, bár azokhoz is volna szavunk.) Ami a különböző országok lakásművészetéből vett, de meglehetősen egyforma példákön mindenekelőtt szembeötlik, az a leegyszerűsítésnek, minden nélkülözhető díszítést kizáró, szinte nyugtalanító ürességnek a keresése. A falak simák, minden architektonikus tagozás és — természetesen — minden díszítés nélkül. Még csak egy párkány, egy ajtókeret, egy kép sem zavarja a síkfelületek egyöntetűségét, legföljebb itt-ott indokolatlan krix-krax, amit nyilván valami rossz gyerek pajkosságából a falra mázolt. A linoleummal bevont padlón a szőnyeg is csak ott funkcionál, ahol esetleg meztől száll ki valaki az ágyból. Egyebütt felesleges dekoráció. Ablak van sok, túlsok. Tulajdonképpen túlkevés a fal. A falnyílás pedig nem arra szolgál, hogy a külvilágtól elszigetelő otthonunkba a napot és levegőt beoecássa, hanem inkább, hogy a kirakatba állítsa az egész lakást, velünk együtt.

Az eredmény pedig: nem otthon, nem olyan környezet, melyben az ember szívesen elsáncolná magát a nyilvánosságtól, hanem közforgalomra szánt nyilvános helyiség, kórházzsoba, fogorvosi műtő, bár, üzletberendezés, amelyet ma nagyvárosok elegáns utcáiban százával látunk. A társalgónak, ebédlőnek, előcsarnoknak, sőt hálószobának csúfolt filminterieuröket szemlélve, önkéntelenül kérdezzük magunktól, vajjon ezekben divatickekét, színházjegyeket vagy bankértékeket árusítanak-e?

És a bútortat? Mintha itt a sokat hangozta-

tott használati célszerűség elve csődöt mondott volna. Eltekintve a villanyvilágítás raffinált lehetőségeitől, a beépített szekrényektől, rádió- és cocktail-készülékektől és a (valljuk meg őszintén, förtelmes) hajlított acéleső-székektől a többi, a nehezen mozdítható troglodita ülő- és hentergő-bútor, a többhüvelyknyi vastag lapjakkal keresztbefürészelt fatörzseken, oszlopokon nyugvó asztalok, komplikált szerkezetű etagerek stb. mintha nem éppen a mai viszonyoknak megfelelő szűkös lakásokra volnának szabva és éppen nem célszerűségükkel, hanem inkább exotikus faanyagukkal, ércel, cifra szövetekkel akarnák előkelővé, drágává — tehát időszerűtlenné — tenni a szegény lakó otthonát.

És jaj, ha a gépészmérnöké lett lakberendező dekorálni kezd! Mert technikai mindentudására támaszkodva és ex offo kirekesztve tervezéséből mindent, ami a multak hagyományaira csak halványan emlékeztethetne, olyan logikátlan, olyan önkényes, olyan sértően anti-funkcionális lesz, hogy hasonló, saját elméletükkel ellentétben álló bűnöket bizony a régi-módi dekoráló művészek soha el nem követtek volna. Hogy csak egy példát említsünk, a könyvben nem kevesebb, mint hat olyan asztalt találunk — angolt, franciát, amerikaiat — melynek lapja alul lekerekített vagy pláne egészen kör-alakú acéltámasztékon nyugszik, mint egy böleső. Elhisszük a tervezőnek, hogy ez csak látszólagos hintáló konstrukció és valójában olyan stabil az asztal szerkezete, hogy semmi körülmények között sem fog megbillenni a lapra nehezedő súly alatt. De akkor minek azt a kellemetlen illúziót kelteni, mintha rögtön lefordulnának a tányérok és virágvázák (feles-

leges dekoráció!) mihelyt rákönyököl valaki az asztal szélére? Vannak egyszerű csővel alátámasztott üveg-asztallapok is, olyan összekötő szerkezettel, melybe okvetlenül belebotlik, aki óvatlanul közeledik hozzá. Vannak a falba eresztett íróasztalok, melyeken írni nem lehet. Szóval lakások, melyekben lakni nem, csak csodálkozni lehet — és unatkozni. Valahogyan emlékeztetnek azokra az új, nyílegyenes, tükörsíma, széles, kitűnően világított autótutakra, melyeken minden zavaró eshetőség kizárásával olyan kitűnően van szabályozva a forgalom, hogy az autók legnagyobb gyorsaságuk kifejtésével szinte behúnyt szemmel száguldhatnak rajtuk. Azt hallottam, hogy ezeken az utakon is fordulnak elő balesetek, mert a figyelmet ébrentartó változatosság és imprévu hiányában gyakran megesik, hogy a soffőrök elaluszhatnak a volán mellett, az egyformaság és üresség hipnotizáló hatása alatt, unalmukban.

Az évkönyv előszavának írója optimista. Bizonyos szerény kezdésekből, arra következtet, hogy megint pitymallik a szépet önmagáért kereső, formákkal, színekkel játszó, intim díszítő művészetnek. A mai stílust — mondja de La Valette — mi zord férfiak diktáltuk, mintegy eltiltva a szegény laikust attól, hogy ártatlanul örülhessen azon, amit lelke mélyén szépnek talál — de amihez nem ért. Majd ha megint egyszer a nő is beleszólhat az ízlés kérdéseibe, ha megint „lady“ lett a mai asszonyból, mindazzal a jó ízléssel, bájjal, amit ez a szó kifejez, akkor megint a szépség fog bevonulni az otthonba, melyen most a férfiak ünnepélyes elmélete uralkodik.

Adja Isten, hogy úgy legyen!

VÉGH GYULA

MIT TANULHAT A MAGYAR IPARMŰVÉSZEZET A MAGYAR NÉPMŰVÉSZEZETTŐL?

LEOPOLD ÁCS: WAS VERMAG DAS UNGARISCHE KUNSTGEWERBE VON DER UNGARISCHEN VOLKSKUNST ZU LERNEN? {Die Kunst der letzten 10 Jahre ist ein blosses Experimentieren; bei diesen Experimenten vermischen wir jedoch in den allermeisten Fällen die Elemente des guten Kunstgewerbes. Das ungarische Kunstgewerbe wünscht neue Wege einzuschlagen; es muss aber auf die Erhaltung seines nationalen Charakters aufpassen, denn dieser nationale Charakter ist es, der es von dem Kunstgewerbe anderer Nationen unterscheidet und vor allen andern beliebt macht. Die Volkskunst bietet jene Grundlage für das ungarische Kunstgewerbe, von welcher ausgegangen werden muss, damit sich die Umgestaltung in ein modernes und feines Kunstgewerbe vollziehe. Die ungarische Volkskunst kann man vor allem an den häuslichen Gebrauchsgegenständen studieren. Diese Gegenstände sind materialgemäss und zeichnen sich durch Zweck-mässigkeit, solide Arbeit und Formenschönheit aus. Nur jene Kunst kann nationales Gemeingut werden, die im heimischen Boden wurzelt, denn nur auf dieser Grundlage kann das Schaffen des vom modernen Geist durchdrungenen Künstlers modernes ungarisches Kunstgewerbe werden.

LIPÓT ÁCS: WHAT HAS HUNGARIAN APPLIED ART TO LEARN FROM HUNGARIAN NATIONAL ART? *The artistic movements of the last years consist of constant experiments, but these experiments miss mostly the requirements of good applied art. Hungarian applied art wishes to go on new tracks, but we must be careful that it should stick to its national character, for this is what distinguishes it from other nations applied art, and makes it sought after. Hungarian applied art must be based on national art in order to become fine. Hungarian national art can be studied first on objects used in about the house. Their characteristics are: — their fitness, their materialism, good work and beauty of shape. Only that art can become a common national treasure, which roots from the native soil. On these conditions the work of the artist inspired by the spirit of the century, becomes modern Hungarian applied art.*

Azok a folytonos nyugtalanságok, amelyek az utolsó három évtizedben életünket háborították, egész kulturális fejlődésünket jellemzik. Ezen időszak művészi forrongása állandó keresésből, kísérletezésből, irányváltásokból áll. Egyik „izmus“ felváltja a másikat. Nincs megállás, nincs kifejlődés. Így jutottunk el a német „Sachlichkeit“-ig. Az ebben hangoztatott elvek nagyrésze olyan axiómák, melyek a „jó“ iparművészetnek mindig kellékei voltak és ezek nélkül jó iparművészetet el sem tudunk képzelni.

Természetesnek találjuk, hogy iparművésztünk is az új barázdákon kíván haladni és hogy az új irányú törekvések mellé állott. Igen szép és értékes eredmények mellett a tévedések egész sorát látjuk e téren. Úgy érezzük, hogy igen sok iparművésztünk az új törekvést a német irány utánzásában látja. Ezek alkotásaiból teljesen hiányzik a mai sajtós zamatunk, az a fluidum, amely a magyar alkotásokat más nemzet alkotásaitól megkülönbözteti. Pedig kis nemzeteknél hatványozottan fontos, hogy a kor szellemében készült újszerű iparművészeti alkotásoknak — a jó minőség mellett — egyéni, nemzeti patinájuk is legyen, mert különben elsodródznak a nemzetközi versenyben. Ez nemesak presztizskérdés, hanem — különösen export szempontjából — gazdasági okokból is nagyon fontos. Hiszen az hiányzik belőle, ami a művészet egyik legnagyobb értéke: a nemzeti jelleg.

Itt nem gondolunk vitézkötéses márkázásra. Gondolunk olyasmire, mint amit például két kiváló zeneköltőnk: Bartók és Kodály a muzsika terén alkotott. Műveikben a nemzeti íz az az ékkő, amelyet a világkritika is mint nagy értéket megbecsül. Ez a két nagytehetségű zeneköltőnk évek hosszú során át faluzott és a néppel való közvetlen érintkezés útján gyűjtötte a népdalokat. Ezek szellemét magukba szívva, alkották meg világra szóló műveiket, amelyek szerzőik egyéniségének erős hangsúlyozása mellett modernnek és magyar ízek.

A népművészet terén könnyebb a helyzet.

Ennek legértékesebb alkotásai könnyen hozzáférhető gyűjteményekben vannak elhelyezve és nagyrésztük különböző művekben leközölve. Az alkotó művész ezek tanulmányozásába elmélyedve, látni fogja, hogy a régi népművészet nemesak esztétikai szükségletből és alkotás-ösztönből fakadt, hanem kisarjadt a népgazdasági életéből. Ezért törekedett első sorban használati tárgyak alkotására. A művészi tevékenység középpontja a ház volt, mert a nép művészete lényegileg alkalmazott művészet lévén, természetesen a házban található használati tárgyakon nyilvánul meg.

A ház belseje, berendezésének minden darabja a nép egyéniségéhez mért és foglalkozásával egybehangzó volt. Csupa szín és megfelelő vonalmenet volt itt minden. Ahová a szem tekintett, mindenütt a nép szükségleteiből fejlődött és egész életével szervesen összefüggő alkotást látott. Amit csinált, azt egész lélekkel, benső szeretettel és színdús fantáziával csinálta. Ezen alkotások élszerűsége, az anyagnak megfelelő becsületes kidolgozása, őszintesége és formaszépsége mélyen meghatározó és egyúttal követendő példát is mutatnak. Ezek a magyar rög szülöttei és a vidékkel elválaszthatatlanul összeolvadtak. Iparművészetünk továbbfejlesztése szempontjából a népművészeti alkotások megbecsülhetetlen értékkel bírnak. A legkisebb faragás, hímzés, cserép stb. nemzeti formanyelvünk kifejlesztésében egy-egy gazdagító szótag.

Ha azt akarjuk, hogy a művészet közkinccsé váljon, ki kell, hogy a művész a néplélekbe minél jobban elmélyedjen. Mert csak az a művészet válhatik nemzeti közkinccsé, mely a hazai talajban gyökeredzik, amelynek vérkeringése a nemzet életéből táplálkozik. Csak az ily módon kifejlesztett nemzeti művészet fogja az egész nemzetet fényével beragyogni.

Csak a korszellemétől láthatott és a néplélek által inspirált művész fog oly egyénit alkotni, amely modernsége mellett nemzeti ízü is lesz.

ÁCS LIPÓT

A MŰVÉSZI KERÁMIA

GÉZA JAKÓ: DIE KÜNSTLERISCHE KERAMIK. Die künstlerische Keramik kann nur der Hand eines solchen Kunsthandwerkers entstammen, der gleichzeitig auch Künstler ist, denn nur die Arbeit eines Kunstkeramikers kann den individuellen Geschmack befriedigen. Ausser der Keramik gibt es keinen Industriezweig der dem Künstler so eine Vielheit des Materials und des technischen Vorgehens sichern würde, um seine Gedanken zum Ausdruck bringen zu können. Die Methoden der Formung, des Ausbrennens, der Kühlung, die Eigenart der verschiedenen Grundmaterialien bieten zahllose Möglichkeiten um den Wert der Ware zu steigern, nun egal, ob es sich um Töpferware, Terrakotta, Majolika, Steingut, Klinker, Steinzeug oder Porzellan handelt. Der Kunstkeramiker hat über ein sehr ausgedehntes technisches Können zu verfügen; nur dann kann er neben den ästhetischen auch den technischen Anforderungen entsprechen und die durch die Technik gebotenen Schönheiten in seinen Arbeiten verwerten. (Teil aus dem im Druck befindlichen Buch des Verfassers.)

GÉZA JAKÓ: ARTISTIC CERAMICS. Artistic ceramics generally cannot originate, but from artisan's hands, who is artist at the same time, for only he who combines these qualities is able to serve artistic claims of individual taste. There is no other branch of industry besides ceramics in which so many kinds of materials and technical methods would stand at the artist's disposal, for the expression of his ideas. The way of shaping, baking, cooling, the different nature of the various substances etc., may offer numerous possibilities to the raising of the earthen-ware's artistic value, it may be: earthen-ware, terra-cotta, majolica, stone-ware or china. The ceramic artist has to have a wide technical knowledge to be able to satisfy technical claims as well as aesthetic ones, and to be able to use cleverly the beauties offered by the technics in his works. — (Selection from the author's book in print.)

A művészi kerámia ninesen egy agyagipari anyagfajtához sem kötve, mert lehet az terrakottából, klinkerből vagy kőanyagból, fehér vagy színes cserépből, avagy porcellánból. Annak a meghatározása, hogy mi nevezendő művészi kerámiának — nem könnyű. A művészi érték mérését ugyanis nagyon megnehezítik a kerámiában az átmeneti árúfajták és változatok. Nem tartoznak ide a tisztán technikai, praktikus s egészségügyi célt szolgáló agyagárúk, melyeknél művészi formáról, külsőről, ékítményről ninesen szó, ahol a forma, szín stb. kizárólag a célszerűségi követelményekhez igazodik. De nem sorozhatók ide azok az agyagárúk sem, melyeknek formai kiképzésénél érvényesültek ugyan művészeti, jobban mondva ízlésbeli szempontok is, minthogy ékítményt is hordanak, mégis azon oknál fogva, mert nagy mennyiségben gyártatnak, a legjobb esetben sem nevezhetők másnak, mint ízléses tömegcikkneknek.

A „művészi“ fogalmában benne van az is, hogy az a tárgy, melyről ezt megállapíthatjuk, nines sokszorosítva, hogy belőle egyetlen egy, vagy kevésszámú példány készült. Minthogy a nagyipar még a művészi célt szolgáló kerámiai tárgyakat is sokszorosítja és tömegekben viszi a piacra, azért a nagyipar gyáraiból alig is várható az, amit itt művészi-nek akarunk nevezni. Következésképp művészi agyagárú csak kisiparos kezéből kap

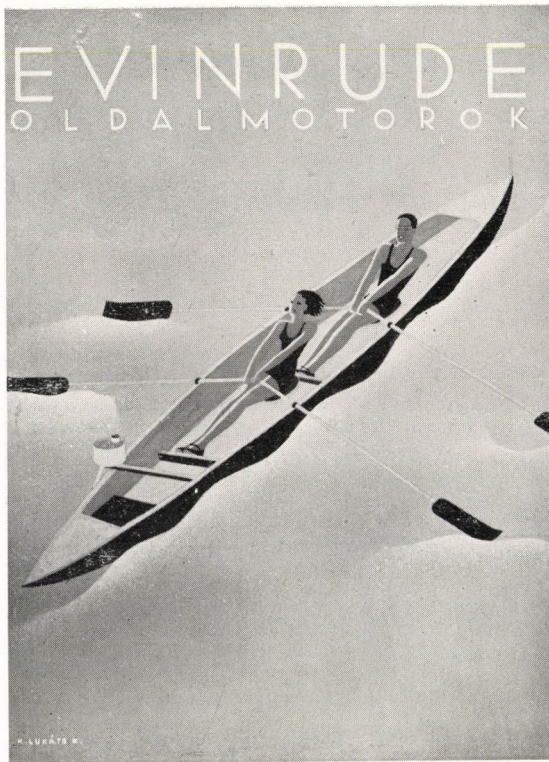
h a t ó, k i e g y b e n m ű v é s z i s, k i h a s o n l ó k é p h o z z a l é t r e m u n k á i t, m i n t a r é g i m e s t e r e k. U t ó b b i a k m u n k á i, m e l y e k e t m a m ú z e u m o k b a n ő r i z ű n k, b i z o n y á r a n e m v o l n á n a k m a o l y a n b e c e s e s e k, h a t ö m e g á r ú k é n t h a t n á n a k é s b e l ő l ű k m i n d e n h o l v o l n a s o k p é l d á n y t a l á l h a t ó. N e m i s v o l n á n a k o l y a n é r t é k e s e s e k m a a m e i s s e n i, b é c s i, h e r e n d i s t b. p o r c e l l á n - m a n u f a k t ű r á k e l é g n a g y s z á m b a n s o k s z o r o s í t o t t g y á r t m á n y a i s e m, h a a z o k n e m v i s e l n é k m a g u k o n a k é z i e l ő á l l í t á s j e l l e g é t é s h a n e m v o l n á n a k f o n t o s k u l t ű r - é s i p a r t ö r t é n e t i d o k u m e n t u m o k a z e u r ó p a i p o r c e l l á n g y á r t á s e l s ő k o r s z a k á b ó l. É r t é k ű k e t m i n d e n e s e t r e a z a k ö r ű l m é n y i s e m e l i, h o g y i d ő k f o l y a m á n s o k m e n t b e l ő l ű k t ö n k r e.

A művész-kisiparos, úgy régen, mint ma, sohasem sokszorosította és sokszorosítja készítményeit olyan mértékben s azzal a pontossággal, mint a gyáripár, mert művészi ambíciói kizárnak minden ilyenszerű törekvést, sablont, uniformizálást, stb. Akkor tehát, amikor e helyen a művészi kerámiáról beszélünk, olyan agyagkészítményeket értünk, melyek: 1. magukon viselik a kézi előállítás jellegét, 2. az egyéni ízlés művészi igényeit igyekeznek szolgálni s végül 3. olyanokat, melyek, ha sokszorosítatnak is szűk korlátok között, mégis minden darab eltérő és sajátos érdekességekkel van felruházva, úgy, hogy valamennyi példány eredetinek tekinthető.

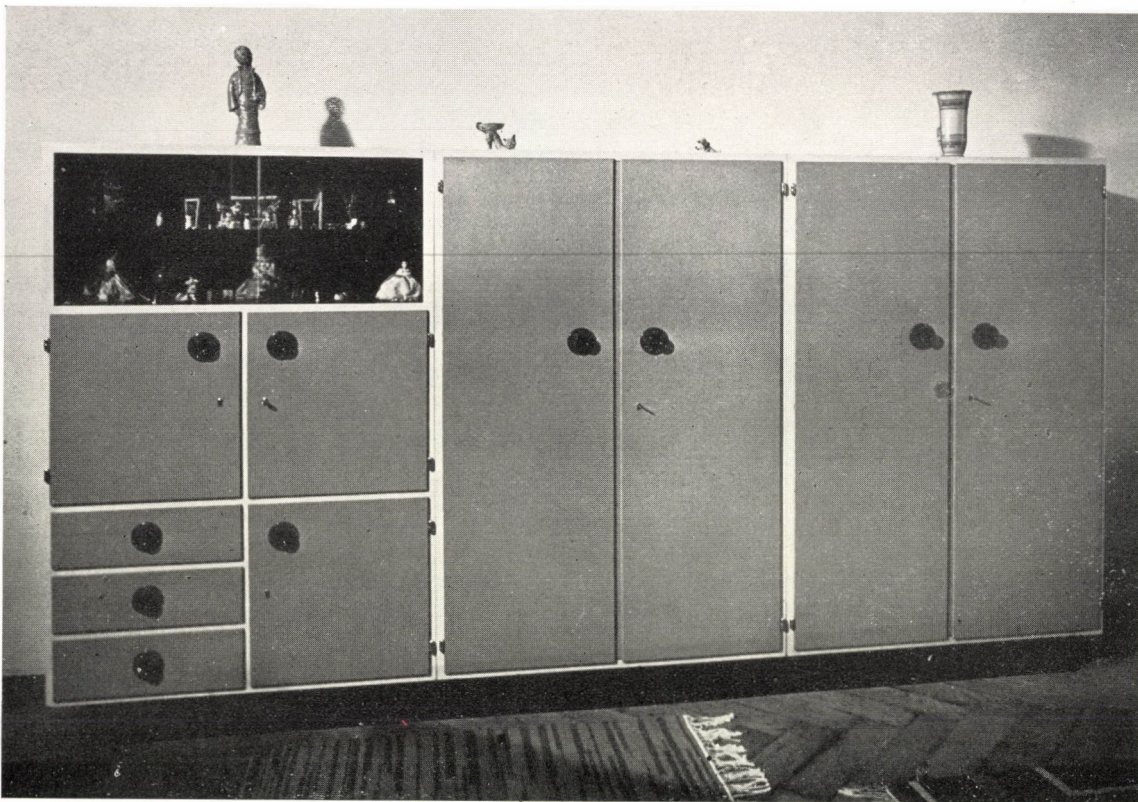
Alig van még egy iparág, ahol az anyag tár-

Fent balra és jobbra: Színpadi kosztümtervek.
 Lent balra és jobbra: Divatrajzok. Kaesz Gyuláné Lukáts Kató tervei. — Oben links und rechts: Kostümentwürfe. Unten links und rechts: Modezeichnungen. Entwürfe Frau Gy. Kaesz, geb. K. Lukáts. — Above left and right: Stage costumes. Below left and right: Fashion designs by Mrs. Gy. Kaesz, née K. Lukáts.

Fent és lent balra: Plakáttervek. Fent és lent jobbra: Címlaptervek. Kaesz Gyuláné Lukáts Kató művei. — Oben und unten links: Plakatentwürfe. Oben und unten rechts: Titelblattentwürfe. Frau Gy. Kaesz geb. K. Lukáts. — Above and below left: Poster designs. Above and below right: Designs for title pages by Mrs. Gy. Kaesz née K. Lukáts.

Fent: Kaesz Gyuláné Lukáts Kató plakáttervei. Lent: Gyermekszoba lakkesiszolt ruha- és játékszekrénye. Kaesz Gyula tanár tervei. — Oben: Plakátentwürfe Frau Gy. Kaesz geb. K. Lukáts. Unten: Lackierter Kleider- und Spielschrank eines Kinderzimmers. Entwurf Prof. Gy. Kaesz. — Above: Poster designs by Mrs. Gy. Kaesz, née K. Lukáts. Below: Nursery: lacquered wardrobe and cabinet for toys. Designed by Prof. Gy. Kaesz.

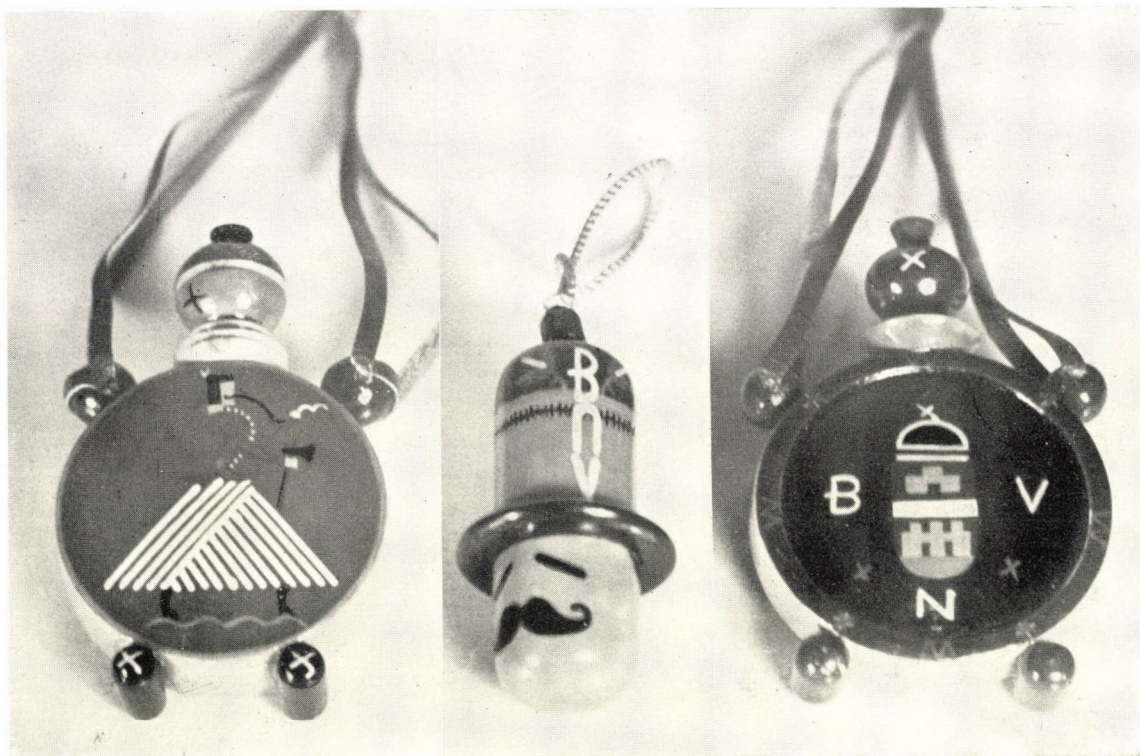
Fent: Férfiszoba diófabútorokkal. — Oben: Herrenzimmer aus Nussholz.
 Lent: Beépített könyv- és írószekrény részlete. Kaesz Gyula tanár tervei. — Unten: Detail eines eingebauten Schreib- und Bücherchranks. Entwurf Prof. Gy. Kaesz. — Above: Library with walnut furnitures. Below: Part of book-case with writingdesk built into the wall. Designed by Prof. Gy. Kaesz.

Fent balra: Bárszekrény diófából. Fent jobbra: Forgatható folyóiratállvány.
 Lent balra: Nádaszott támlájú diófaroszek. Lent jobbra: Tálalókoesi dió- és gyökérfából. Kaesz Gyula tanár tervei.
 — Oben links: Barschrank aus Nussholz. Oben rechts: Drehbahrer Zeifschriftenständer. Unten links: Arm-
 stuhl aus Nussholz, mit geflochtener Lehne. Unter rechts: Servierwagen aus Nuss- und Wurzelholz. Entwürfe
 Prof. Gy. Kaesz. — Above left: Bar, made of walnut. Above right: Revolving stand for magazines. Below left:
 Cane-backed easy-chair, made of walnut. Below right: Serving-table, made of walnut. Designed by Prof. Gy. Kaesz.

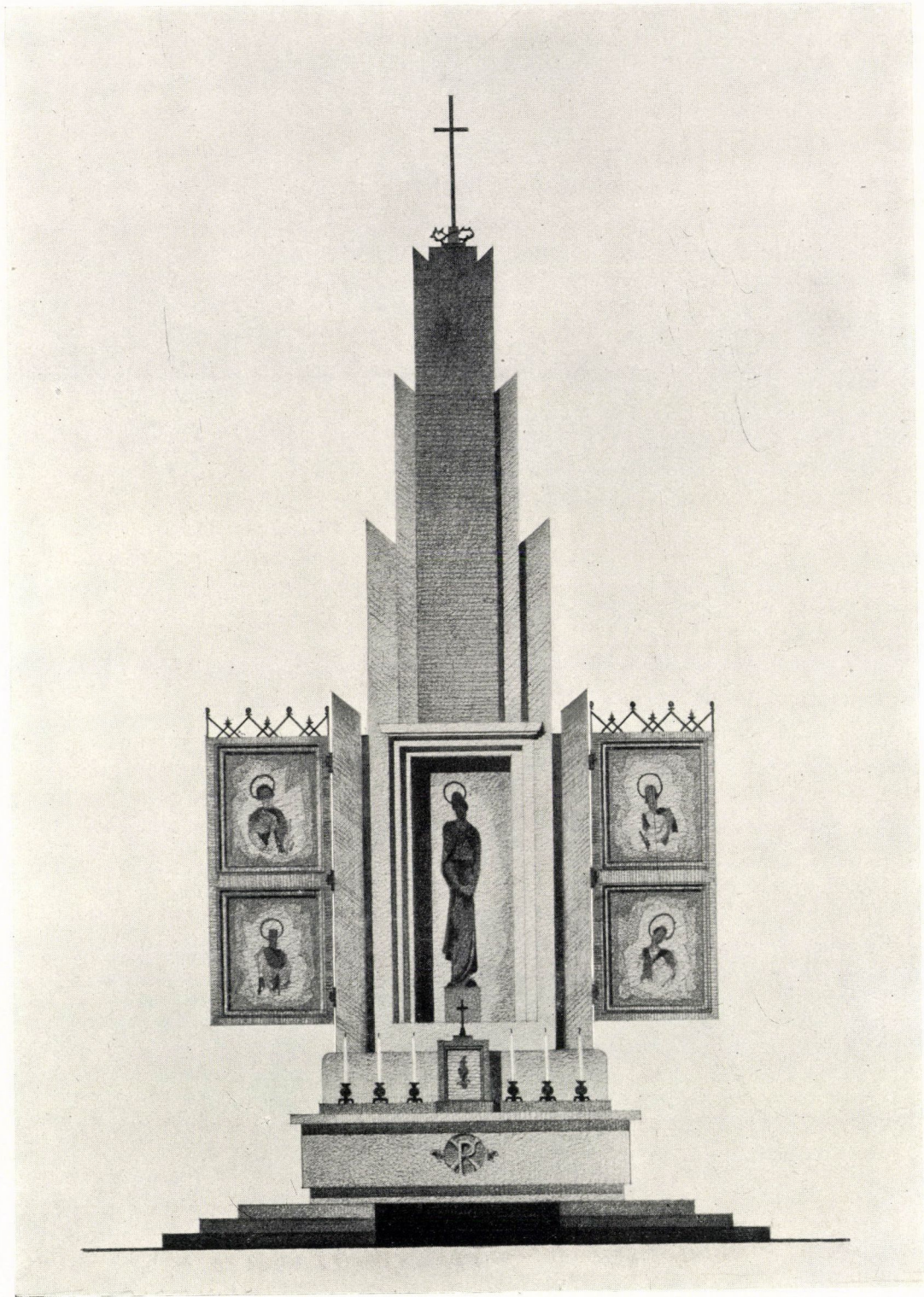

Fent: Serleg. A Székesfőváros tiszteletdíja a Levélbélyegyűjtők Első Hazai Egyesületének 50 éves „Jubilé” kiállítására. Lent balra: Díjplakett. Lent jobbra: Emlékérem. Ifj. Richter Aladár tervei után készítette Roch Mihály. — Oben: Pokal. Ehrenpreis der Hauptstadt Budapest, anlässlich der 50-jährigen Jubiléumsausstellung des Ersten Ungarischen Verbandes der Briefmarkensammler. Unten links: Preisplakett. Unten rechts: Erinnerungsmédaille. Nach Entwürfen von A. Richter jun., ausgeführt von M. Roch. — Above: Goblet. Honourary prize of the Capital Budapest to the fiftieth anniversary of the First National Association of Philatelists. Below left: Medal of Honour. Below right: Memorial medal, made by M. Roch after the designs of A. Richter jun.

Fent és lent: Festett és lakkozott fa-émléktárgyak.

A Budapesti Nemzetközi Vásárra tervezte és készítette ifj. Richter Aladárné Engel Piroska. — Oben und unten: Bemalte und lackierte Erinnerungsgegenstände aus Holz. Anlässlich der Budapester Internationalen Messe entworfen und ausgeführt von Frau A. Richter, geb. P. Engel. — Above and below: Souvenirs of painted lacquered wood made and designed for the International Fair of Budapest by Mrs. A. Richter, née P. Engel.

Szárnyasoltár kőből és fából. Zrinszky József terve.
Flügelaltar aus Stein und Holz. Entwurf J. Zrinszky. — Winged altar of stone and wood. Designed by J. Zrinszky.

háza és a technikai eljárás sokfélesége olyan gazdag volna, mint az agyagiparban. Különösen nagy a kombinálási lehetőség a művészi kerámiában, ahol rengeteg eljárás, fogás, segédeszköz és anyag áll a művész rendelkezésére gondolatának kifejezéséhez. A mozgási szabadság itt már azért is nagy, mert az iparművész a művészi cél érdekében gyakran figyelmen kívül hagyhat bizonyos, talán egyébként fontos technikai követelményeket. A technikai hibák és égetési véletlenségek érdekességét ügyesen kihasználhatja és munkáin nagyszerűen értékesítheti. Példa erre a repedezett máz, melyből a *craquelé*-technika fejlődött ki. A *matte* és *kristálymáz* a k is, melyek a kerámiai készítményeknek oly végtelenül érdekes külsőt adnak, tulajdonképp helytelenül, a szilikátkémia szabályait megtagadó módon vannak összeállítva, mégis alkalmasak arra, hogy a kerámiai tárgyat érdekes felszínnel lássák el. Az agyag könnyű formázhatósága igen nagy előnyt nyújt, önthető, gyúrható, faragható, tetszés szerint alakítható, pár formázási és szárítási szabály megtartásával. A megkötöttség itt csaknem egészen abban áll csupán, hogy a törékeny, élesen kiálló formáktól, melyek más anyagra, pl. fémre alkalmasabbak, tartózkodnunk kell. A jó kerámiai forma, legyen az edényféle, kispasztikai tárgy vagy bármilyen más, mindig tömör.

Sokat nyerhetnek a kerámiai készítmények művészi értékükben az égetés idején. Tudvalevő, hogy az égetés a szerint, hogy a lángok kevés, fölös vagy rendes mennyiségű levegő mellett fejlődnek ki, — füstös (redukciós), tiszta (oxidációs) vagy semleges (neutrális) természetű lehet. Az égő gázok természete többször és helyenként is változhat az égetés folyamán, miáltal érdekes szín- és színárnyalatbeli különbségek létesülhetnek a kerámiai tárgyakon és számtalan finom átmenet és effektus állhat elő. Egy ugyanazon festő fémoxid füstös tűzben más színt ad, mint semleges vagy oxigéndús égetés mellett. Ha az égetendő tárgy samott-tokban vagy mufolában védve van az égető gázok behatásától, úgy a szín általában egyöntetűbb. Ha ellenben a tárgy szabad tűzben égettetik, mint régen, úgy az égő gázok rendszerint szeszélyesebb színhatásokat váltanak ki, ugyanakkor azonban több lehet a hibás, selejtes tárgy is. A szabadtüzi égetés tehát több kockázattal jár, viszont sok olyan érdekességet és szépséget kölesönözhet a művészi kerámiai készítményeknek, melyek nem érhetők el a zárt rendszerű égetés útján. Vannak viszont olyan technikai eljárások, színek, effektusok, melyek megkívánják, hogy az égetendő tárgy

védve legyen az égő gázoktól. A kristálymázak pl. oxigéndús és zárt rendszerű égetés mellett fejlődnek ki, viszont a rézoxiddal festett kínai vörös máz kékeszöld színt öltene, ha nem füstös, hanem tiszta tűzben égettetnék. Ugyanez a *mo h á c s i é s s z e n t e s i f e k e t e c s e r é p e d é n y* csak füstös tűzben égetve fekete, különben vörös, az agyagban lévő vörös vasoxidtól. Ezt a füstös tűz vasoxidullá alakítja át, mely minthogy maga is fekete, a tárgynak fekete színt kölesönöz.

Igen érdekes külsőt nyerhetnek a művészi kerámiai készítmények a hűlés idején is. A füstös és neutrális lángokkal égetett agyagáru pl. hosszantartó, levegős hűtés mellett visszaoxidálódhatik, vagy fordítva: az oxidáló tűzben égetettek hűlés alatt redukálhatók, mint pl. a lüszteres mázak. Egyes készítményeknek a gyors hűtés (pl. *craquelé*), másoknak ellenben a lassú hűtés a kedvezőbb (pl. kristálymázak). Vannak mázak, melyek színe átlátszó és fedőtermészete szoros összefüggésben van a hűtés tempójával. A kerámia munkamenetében tehát még a hűlés sem tekinthető holt fázisnak; a kémiai és fizikai erők még itt is éreztetik hatásaikat. Van-e még egy iparág, mely annyi technikai lehetőséget nyújtana művelőjének, mint a kerámia a kerámikusnak?

Éppen a fent vázolt technikai lehetőségek gazdagsága folytán nehéz arra a kérdésre is válaszolni, hogy a sok közül melyik technikai eljárás, alapanyag, festési, égetési mód és hőfok a legalkalmasabb művészi kerámiai tárgyak készítéséhez. Ezt a művészi cél s az előállítandó tárgy természete megrendeltetése szabja meg.

Ha pl. eleven, tüzes színekről van szó, úgy 1000—1050 C°-nál magasabban nem szabad égetnünk, mert egyes színek (króm, antimón stb.) elégnék. Fontos szerepet játszik az eleven színskála létrehozásában az ólomoxid is. A színeképződés elsősorban a máz és festék alapanyagával van szoros összefüggésben. A tiszta alkálikus mázak más színárnyalatokat adnak ugyanazon festőfénoxidokkal, mint pl. az ólmos, vagy a bóraxos-ólmos mázak. Egyes mázanyagok rontólag, mások javítólag hatnak az egyes színek képződésére, ismét mások közömbösek. Az olyan máznak, melyet mázalatti festés fölé alkalmaznak, semleges természetűnek kell lennie, azaz olyannak, mely kompromisszumos elvek alapján állítottatott össze valamennyi festék számára egyaránt kedvezően.

Kevésbé van a művész keze kötve a színek alkalmazásában a *majolika* festési mód mellett, mikor az ónoxidos fedő alapmáz felszínére festünk. Itt t. i. az alapmáz nem képes olyan nagy mértékben befolyásolni a festék-foltok színeződését, mint a máz alatti festésnél.

Még jobb a festékfoltokat színes mázak formájában intarzia módjára egymás mellé festeni. Ebben az esetben ugyanis az egyes színfoltok önállóan fejlődhetnek ki a festék sajátos összetételének megfelelően. Minthogy bizonyos színek már 920—940 °C-on elégnék, így a legjobb tudással sem vagyunk mindig képesek bizonyos színeket egymás mellett, egyidejűleg alkalmazni. Ugyancsak a füstös égetéssel járó színárnyalatoknak oxigéndús színekkel való kombinálása is nehézségekre ütközik.

A porcellánfestés foltjai élesek, a festés és az alapmáz fénye eltérő. A máz alatt a festés foltjai is élesek, az engobfestések vastag rétege a mázon átérzik. A régi majolika festésnél a felfestett foltok az alapmázba beolvadnak és lágyabbak, mint az előbbi festési módoknál. A fémszóldatos festés igen finom színárnyalatokat szolgáltat, lágy, akvarellszerűen elmosódottszélű foltokkal. Hasonló finom hatása van a kopenhágai porcellánon alkalmazott mázalatti festésnek. A színek tompasága itt tulajdonképp abból a technikai hibából ered, hogy a festék legtöbbje a magas hőfokú tűzben (1450—1500 °C) elég és az intenzitásuk megtompul. Igen változatos a kínai-japán dísztárgyak mázfeletti festése, ahol a vékonyrétegű porcellánfestés legtöbbször vastagrétegű emállal, meg plasztikus arannyal váltakozik.

Mindaz azonban, amit a festési módokról mondottunk, a polichrom művészi kerámiaira vonatkozik. Természetesen a festetlen, mondjuk egyszínű kerámia éppen olyan művészi lehet. A forma és az anyag természetes színe elegendő eszköz lehet arra, hogy a művész értékes tárgyat alkothasson. Ilyenszerű munkákhoz különösen hálás, szép és tartós anyagot szolgáltat a klinker- és a kőanyag, melyeknek igen sok természetes színű változataik vannak: okkersárga, kékesfekete, vöröses-, zöldes- és lilásbarna, kékszürke stb. A fehér és a sötét (= köedény) elmarad mögöttük; sőt a porcellán sem tud vetekedni művészi tekintetben velük, mert a porcellán művészi hatása fehér alapszínénél fogva egyoldalúbb, keményebb és kevésbé artisztikus. Nagy előny rejlik a klinker- és a kőanyag használatánál abban is, hogy ezeknek az anyagoknak az égetése a kerámiai temperaturák (800—1450 °C) közepén mozog (1100—1200 °C), tehát bizonyos kompromisszumos megalkuvás árán egyesíthetők bennük úgy az alacsony tüzzű, mint a magas hőfokú kerámiai fajták jó tulajdonsága.

Különösen hálás anyagnak kell tekintenünk a kőanyagot, mert alig van a művészi kerámia-

ban olyan technikai eljárás, melybe ez az alapanyag be ne volna kapcsolható. Kitűnő formázhatósága sok előnyt biztosít számára a porcellánnal szemben, mely utóbbi alig is használható szabadkézi formázáshoz, annyira sovány természetű. Éppen a fogyatékos képlékenység a legfőbb oka annak, hogy a porcellánt, mint nyersanyagot, nem tudja használni a kerámiai kézműipar. A porcellánmasszát csak gipszformák, sablonok, stb. segítségével tudjuk feldolgozni. De a magas hőfokú égetés is nehezen volna keresztülvihető a kisiparban. A porcellán tehát a nagyipar nyersanyaga marad, mert feldolgozás módja olyan berendezkedést igényel, mely ellenkezik a kézműipar szellemével. Kivételt képez a kínai-japán porcellán, ahol a massa feldolgozása a jobb formázhatóság, meg az alacsonyabb hőfokú égetés folytán jóval könnyebb, mint az európai porcellánfajtáké.

*

A kerámiai alapanyagok s a velük kapcsolatos megmunkálási módok mindegyikének megvan tehát a maga sajátos tulajdonsága, előnye és hátránya. Ezt a kerámikus-iparművészek ismernie kell, hogy céljának megfelelően tudja összeválogatni az anyagokat s hogy eltalálja a munkamenet leghelyesebb módját. A technikus-kerámikus kvalitásra törekszik az anyagban, a kerámikus-művész ugyan csak kvalitásra törekszik, de művészi értelemben első sorban. A művésznek ahhoz, hogy az esztétikai szempontok mellett a technikai követelményeket is ki tudja elégíteni, a finom érzék mellett széleskörű technikai tudásra is szüksége van. Ez pedig csak állandó kísérletezés és tanulás útján, meg sok fáradság árán szerezhető meg. Nem csoda tehát, ha a kerámikus — mint az alchimista — féltve őrzi tudományát, melyre, akármilyen kevés is az, mindig szörnyen rátart és foglalkozását mindennél nemesebb foglalkozásnak tartja. Azt, hogy ez a büszkeség mennyire megvan a legkisebb fazekasban is, érdekesen illusztrálja az a régi német mondás, hogy: „Nach dem Schöpfer kommt der Töpfer“, azaz a teremtő után mindjárt a fazekas következik. Ezt a mondást valószínűleg nem olyan valaki találta ki, ki a fenti dicsőítő megállapításban nem volt érdekelve, hanem bizonyára egy önmagával igen megelégedett fazekas, ki legalább is Hephaistos hellén isten leszármazottjának tartotta magát a tűzzel való alkotás jogán.

Hol a helye hát a kerámikus-iparművészek, kinek mégis csak több köze van az alkotáshoz?

JAKÓ GÉZA

• K R Ó N I K A •

DR. PETROVICS ELEK. Bensőséges, meleg ünnepet ült a magyar művészi élet. Dr. Petrovics Elek, a Szépművészeti Múzeum főigazgatóját, társulatunk tiszteletbeli tagját ünnepelte eredményes működésének húszesztendő jubileuma alkalmából. Dr. Petrovics Elek 1914-ben mint miniszteri osztálytanácsos került a Szépművészeti Múzeum igazgatói székébe s az elmúlt két évtized alatt komoly, megfeszített munkával naggyá, európai nivójúvá fejlesztette azt. Az ő komoly, előkelő egyénisége, művészi lelkülete csendes, de határozott irányú munkássága igen előkelő pozíciót biztosított neki a magyar szellemi életben. Ez alatt a húsz év alatt ő szervezte át a Szépművészeti Múzeum antik osztályát, ezalatt az idő alatt nyílt meg az Új Magyar Képtár is. Eredményes munkásságának huszadik évfordulóján társulatunk elnöksége küldöttségileg nyújtotta át a társulat üdvözlő levelét s e helyütt nyújtjuk át neki a „Magyar Iparművészet“ szerkesztőségének legjobb kívánságait is, remélve, hogy még sok esztendőn át fog a magyar művészeti kultúra érdekében munkálkodni.

KÉT CENTENÁRIUM. Az egyiket Berlinben ünnepelték. Hőse Leo von Klenze, aki éppen százötven évvel ezelőtt született (1784—1864). Csaknem ötven évig három bajor király megbízása szerint dolgozott, hogy azok ízlésének megfelelően klasszikus épületek tömegeivel tegye szebbé az Isarparti Athént. Alig van valaki, aki müncheni útja alatt ezt a tervszerűséget s szigorú klasszicizáló szellemét fel nem ismerte. Épületeinek hosszú sora: Propyläen, Glyptothek, Residenz beszélnek arról a hatásról, melyet a klasszikus földön tett utazásai, majd az empire szelleme erre a nagy, de kissé pedánszú városépítőre gyakoroltak. Klenze iparművészettel is foglalkozott: a müncheni királyi palota trónterme és annak gazdag bronzveretű, bútorai a legszárnyalóbb empire pompáját lehelik. A másik centenáriumot Lyonban ünnepelték: Jacquard szövőgépének megszületését. Ebből az alkalomból a francia selyemipar központjában nagy hódolattal néztek vissza a szövőgép feltalálójára. Külön kiállítást rendeztek, amelyen a Jacquard-korabeli szövőszékeket s a mostani fejlett szövés-technikát működés közben mutatták be. A kiállítás tüntető ünneplése volt egyúttal azoknak a régi mesterembereknek is, akik a francia szövőipar hírnevét megteremtették. Dr. N. P.

URBAN JÓZSEF. A Studio című angol folyóirat ezévi első számában részletesen méltatja a nemrég elhunyt osztrák származású newyorki építész munkásságát, mellyel az amerikai architektúra új fejlődésére volt hatással. Különösen a színház-építésben. Mint az egyiptomi alkirály palotájának építészte tűnt fel, majd a bécsi Burgtheater, a párizsi Astroc-opera és a londoni Covent-Garden opera tervezője kapott megbízásokat, de leginkább a bécsi udvari színházak szcenikusa volt. Amerikába a háború előtt került ki a saint louis kiállítás idején és a tengerentúl is főleg a nagy operaházak meg-

rendelésére dolgozott. Közben éttermeket, kávéházakat, egy pompás tudományos kutatóintézetet épített s tevékenységének utolsó erőpróbái a csikágói kiállításon voltak láthatók. Az elmúlt év júliusában halt meg.

FAMETSZETEK. Marseilleben időnként megjelenik egy-egy publikáció francia és külföldi fametszetekből. A „Xylographie“ című revűnek most megjelent számában egy sereg érdekes magyar fametszettel találkoztunk, melyek között főleg Molnár C. Pál Cyranoja, Varga Lajos „Első lépése“ és Gáborjáni Szabó „Cirkusza“ fogja felkelteni e nemes grafikai műfaj barátainak figyelmét. A képekhez mellékelt szövegben Elek Arthur kitűnő és pregnáns összefoglalást ad grafikánk mai állapotáról.

A NÉMET WERKBUND MUNKATERVE. A németországi Werkbund nemrég tartotta meg igazgatósági ülését, melyen a vezetők előterjesztették a munkaprogrammot. Ez év nyarán Königsbergben és Frankfurtban lesznek kiállítások, jövő évben pedig Düsseldorfban. Az egyesített erők nagy felvonulása lesz az 1936. évi berlini olimpiai kiállításon, melynek impozáns méreteket szántak. A szövetség hivatalos lapját a közeljövőben teljesen újjászervezik.

KETTÉHASADT AZ OSZTRÁK WERKBUND. Amióta a Wiener Werkstätte megszűnt, a bécsi építészek és iparművészek legjelentősebb közös szerve az Österreichischer Werkbund volt. Most ezt a szervezetet is súlyos belső válságok gyötrik. A tagok egy nagyobb csoportja Behrens, Hoffmann és Popp köré csoportosulva kivált és a német Werkbunda támaszkodva új egyesületet alapított. A megmaradt csoport vezetői Frank József és Strnad Oszkár építészek. A kettéválás oka állítólag politikai nézeteltérésekben keresendő. N.

A MEGNEMESÍTETT MATYÓHÍMZÉS. Annak a háziipari akciónak, melyet társulatunk vezetése hívott életre, egyik fontos programmpontja volt a színvonalban s ízlésben lesüllyedt háziipari cikkek lassú megjavítása, minőség fokozása. Talán egyetlen ponton sem volt ez a szomorú süllyedés annyira észrevehető, mint a „matyóhímezések“-en. A sok csillogó-rikoltó fényesség, mely a régi színharmóniák üdítő szépségeit felváltotta, elsősorban az olesó műselyemiparindusztriának betolakodása miatt vált általánossá. Amióta a mezőkövesdi háziiparosokat jó és nemes anyagokkal látják el, ott is örömeztérnek vissza a régi népművészet szolid hagyományaihoz. Annál inkább, mert mint most kiderült, az ilyesféle árú kelendősege nagyobb, mint a csillogó selejtes holmié. Az új irány első üzleti eredményei máris mutatkoznak: a húsvéti ünnepek alatt a jó matériából készült matyóholmik szállítója az utolsó darabig mindent eladott a készletéből. Hozzá még sokkal jobb áron, mint a selejtes eszközökkel dolgozó konkurrencia. A helyes anyagbeszerzéssel követett gazdaságpolitika ily módon éppen a háziipari szakmában eredményes küzdelmet folytathat a filléres bazári holmi ellen.

AZ IPARMŰVÉSZETI MŰZEUM ÚJABB SZERZEMÉNYEI. A műgyűjtésre mostoha és a műzeumi gyarapodásra kedvezőtlen viszonyok ellenére is az Országos Magyar Kir. Iparművészeti Múzeum gyűjteményei az utóbbi időkben örvendetesen gazdagodtak. Az újabb szerzések főleg hagyományok és egyéb rendelkezési intézkedések, valamint adakozások és vásárlások révén történtek.

A keramikai gyűjtemény legszerencsésebb gyarapodása egy tabernakulum idomú fajansz szekrényke. Magyar munka, a tatai gyárban készült. Hátán az 1781-es évszámmal van jelölve. A magyar kerámiai gyártás e nagyszerű emléke tehát abban az időben készült, midőn a tatai gyár élén Kuny Domokos állt. Ez teszi valószínűvé, hogy a magyar kerámiaművészet e valóban impozáns emlékét még maga Kuny Domokos mintázhatta. E remek, mint a Művészeti Múzeumok Barátai Egyesületének örök letéte sorozódott be az Iparművészeti Múzeum állagába.

A múzeum porcellángyűjteménye két jeles meissenai szobrocskával gyarapodott. Mindkettőhöz Surányi Béla egykori műgyűjtőnk hagyománya révén jutott a múzeum. Az egyik porcellánszobrocska a fa alatt ülő s lanttal játszó Apollót ábrázolja. 1745 körül készült s Kändlernek, a legnevesebb meissenai modellatőrnek azon sorozatába tartozik, melyben az antik világ isteneit, múzsáit és egyéb alakjait jelenítette meg. Ugyancsak a nemes szívű Surányi Béla hagyománya gyanánt jutott a múzeumba a meissenai gyár Részeges Szilént ábrázoló híres szoboresoportozata. Ezt Friedrich Eliás Meyer mintázta 1750 táján. Ennek az alkotásnak különösebb jelentőségét az adja meg, hogy a porcellán történetében Meyert mint a berlini gyár híres mesterét márkázta a műtörténet. Meissenben csak rövid ideig dolgozott; ottani működésének éppen a Részeges Szilén az egyik legjelentősebb alkotása s így joggal mondható, hogy az Iparművészeti Múzeum Meyer meissenai csoportozatával igen szerencsésen gyarapodott.

A múzeum új szerzeményei sorából magasan kiemelkedik a nymphenburgi porcellángyár azon szoboresoportozata, mely a Megzavart Alvó elnevezést kapta. A legnagyobb művészi kvalitásokkal készült, valóban megkapó alkotás. A német porcellánplasztika legremekebb emlékei Kändler nevéhez fűződnek, ő hozta létre bámulatos művészettel az apró figurák azon százait, melyek örök időkre fényessé teszik a XVIII. század egyes évtizedeinek német művészetét. Hozzá mérhető nagy művész csak a nymphenburgi gyárban működött. Ez Franz Anton Bustelli volt, egy olasz származású művész, kinek a porcellánplasztika történetében az adja meg a jelentőségét, hogy alakjaiba Kändlernél is több melegséget, líraiságot és lelkeséget tudott belevinni. Bustelli e tulajdonságaival a szó leg-szorosabb értelmében véve megnevesítette a porcellánplasztikát.

Megzavart Alvó-ját 1760 és 1764 között készítette. A német porcellánművészet e remeke idáig csak egy példányban volt ismeretes. A müncheni múzeumban levő példányhoz most az Orsz. Magyar Kir. Iparművészeti Múzeumban levő csatlakozik. Múzeumunk példánya a müncheninél azonban jelesebb, jobb álla-

potban is maradt reánk s a festése is sikerültebb. A porcellánművészet e csodálatos remeke szintén a Művészeti Múzeumok Barátai Egyesületének örök letéteként jutott az Iparművészeti Múzeumba.

A keramikai csoport szerény, de örvendetes gyarapodásai sorába tartozik 18 habán, székely és szász korsó. Ezeket néhai Binder Lajos iparfelügyelő gyűjtötte finom érzékkel és lelkes szívvel. Halála után Pap Péter rendőrtanácsos ajándékozta őket az Iparművészeti Múzeumnak.

Jelentős szerzemény az a kétajtós díszszekrényke is, mely vörös, sötétzöld és színes lakkal borított fából készült. 1740 tájáról származik s valószínű, hogy egy bécsi bútorműves remeke. Erdélyi főúri tulajdonból került elő. A szekrényke belsejében két sorban 6—6 fiók van, színesen festett jelenetekkel, dús bronzveretekkel és elefántesont, gyöngyház és különböző kőből összeállított berakott képcsékekkel díszítve. Felső részében kerek zománclapos török óra díszlik.

Jelentékenyen gyarapodott Káldi Jenő nemes adománya révén a szőnyeggyűjtemény is. Ezen, anyagilag is jelentős összegeket reprezentáló darabok között van egy spanyol, egy usák és egy ispahani szőnyeg. Mindhárom még a XVI. századból származik. MS

OLASZ SÍREMLÉKEK. Rassegna di Architettura, ez a jeles olasz építészeti folyóirat igen érdekes képsorozatot mutat be néhány olasz temetőből. Kis kápolnák, kripták, családi síremlékek vonulnak fel, valamennyi a modern tektonikus szellem előfutára — az olasz temetőekben. Tudjuk, hogy éppen a sacralis művészetnek ebben a világában mennyire uralkodik még ma is a mult századnak „campo santo“-stílusa, a festői plasztika sajátos pompájával. Az újabb és jobb alkotások már nélkülözik ezt a temetői pátoszt. Egyszerű, nyugodt, vicenzai hagyományokból kiinduló kápolnák, tiszta rózsaszín márványsíkokból faragott kövek, travertinből készült mauzoleumok, melyek a vasbetonszerkezet építőelemeit érvényesítik és általában mindez az áhitat ébresztésének nyugodt vonalvezetésével megszerkesztve. Viszont az is igaz, hogy mindez Itáliában is még csak szórványos jelenség. A temető összességének, a növényzet és architektúra szorosabb egységének még ott is alig van nyoma. N. P.

A NÉPSZÖVETSÉG PALOTÁJÁNAK ÉPÍTKEZÉSE GENFBEN. „Die Kunst in der Schweiz“, ez a mozgékony genfi folyóirat utóbbi számaiban teljesen új rendszert honosított meg. Minden számát egy-egy témának szenteli és fedelén ezt olyannyira kifejezésre juttatja, hogy a számok főcíme a mindenkori kötetet domináló téma, míg a folyóirat címe csak alárendelten szerepel. Így ezek a számok teljesen könyvjelleggel bírnak.

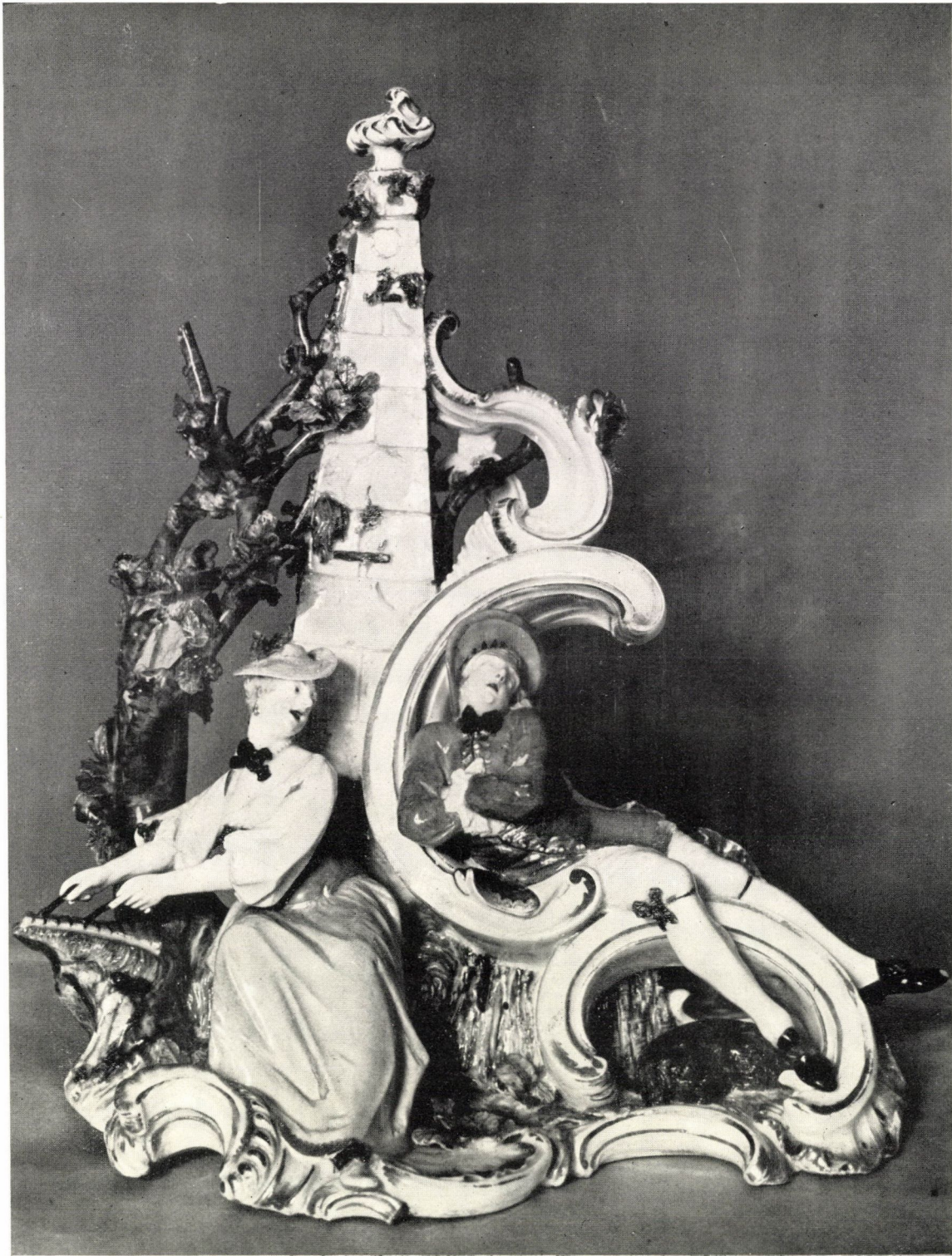
1933. évi 4—5. számát e lap a nagy francia építész, Le Corbusier új mesterművének szentelte és ez „Das Haus aus Glas, Wohnhaus „Carté“ címet viselte, míg legújabb száma „Der Bau des Völkerbundpalastes in Genf“ címen jelent meg. Ez az utóbbi kötet bemutatja a készülő Népszövetségi palota terveit és munkáit. Az épület az Ariana-park évszázados fái között épül, melyek a genfi tájat

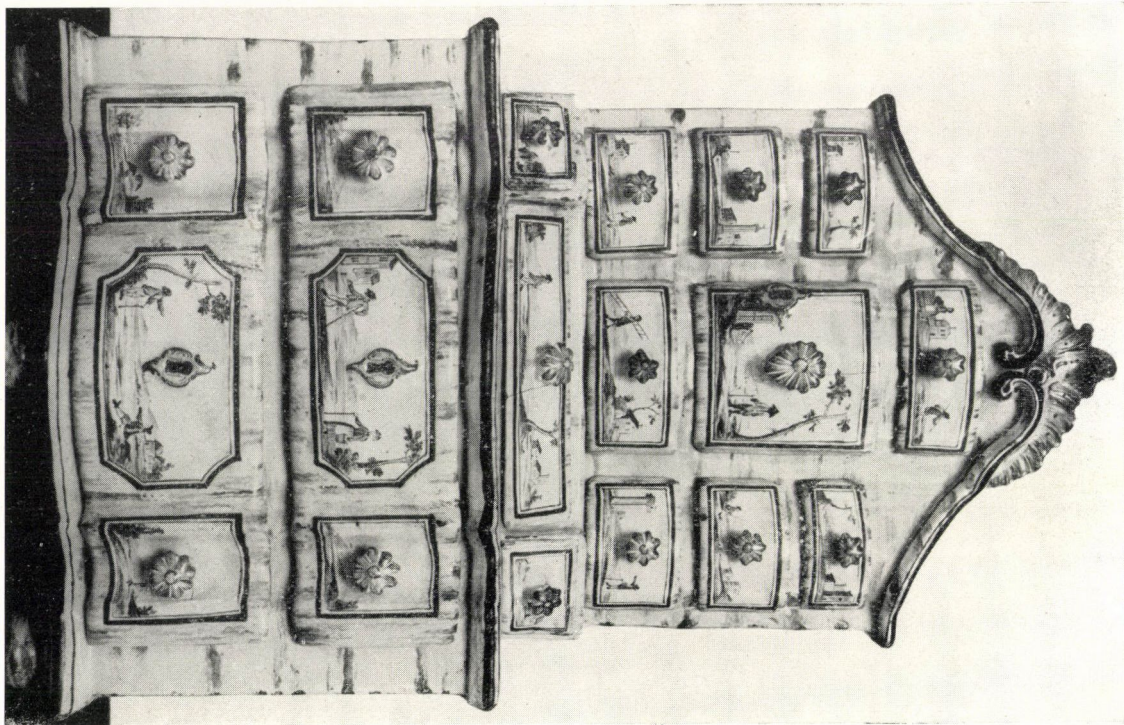
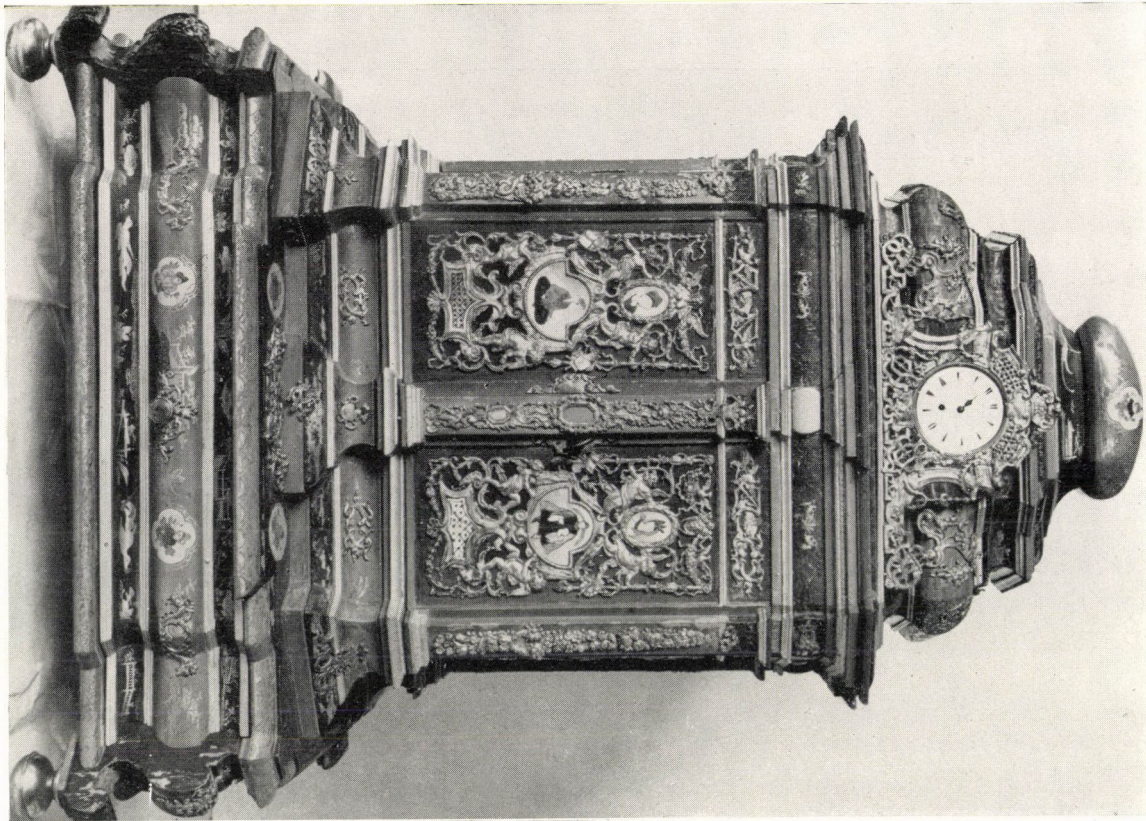
Az Iparművészeti Múzeum új szerzeményei.
Apollo. Meisseni porcellán, 1745 körüli időből. Kändler mintája. — Neue Erwerbungen des Kunstgewerbemuseums. Apollo. Meissener Porzellan ungefähr aus dem Jahre 1745. Modell Kändler. — New acquaintances of the Museum for Applied Art. Apollo. Meissen china from about the year 1745. Model by Kändler.

Az Iparművészeti Múzeum új szerzeményei. Részeg szilén. Meisseni porcellán.
XVIII. század közepe. Friedrich Elias Meyer mintája. — Neue Erwerbungen des Kunstgewerbemuseums.
Angeheiteter Silene. Meissener Porzellan. Mitte des 18. Jh. Modell F. E. Meyer. — New acquaintances of the
Museum for Applied Art. Drunken silen. Meissen china. Model by Meyer from the middle of the 18th century.

Az Iparművészeti Múzeum új szerzeményei. A megzavart alvó. Nymphenburgi porcellán 1760—64-ből. Franz Anton Bustelli mintája. — Neue Erwerbungen des Kunstgewerbemuseums. Der gestörte Schläfer. Nymphenburger Porzellan aus dem Jahre 1760—64. Modell F. A. Bustelli. — New acquaintances of the Museum for Applied Art. The disturbed sleeper. Nymphenburg china from the years 1760—64. Model by F. A. Bustelli.

Az Iparművészeti Múzeum új szerzeményei.
 Fent: Lakkozott faborítású díszszekrényke. Bécs, 1740 körül. Lent: Tabernakulum idomú szekrényke. Tatai fajansz, 1781-ből. — Neue Erwerbungen des Kunstgewerbemuseums. Oben: Schmuckkästchen mit lackierter Holztafelung. Wien. Ungefähr aus dem Jahre 1740. Unten: Kästchen in der Form eines Tabernakels. Tataer Fayence aus dem Jahre 1781. — New acquaintances of the Museum for Applied Art. Above: Lacquered, wood covered ornament case from about 1740. Below: Chest in tabernacle form. Tata fayence from the year 1781.

uralják. Az építkezések nagyságra és terjedeleme csak XIV. Lajos versaillesi kastélyával vagy a Louvre-ral mérhetők össze.

HOLZMEISTER. A mai Ausztriának ez az igazán nagystílusú építész nemesak az ő szűkebb hazájának, hanem az egész világ egyházi építészetének élén halad. Az ő gazdag és sokoldalú munkásságát, tanítványaival együttesen elért eredményeit a bécsi katolikus kiállítás mutatta meg legszebben, az elmúlt év őszen. Ott sorakoztatta fel osztrák és német városokban épített templomainak modelljeit, amelyekben mindig van valami eredeti és újszerű gondolat s mindig van valami népies egyszerűség, mely az ő tiroli hazája falusi templomai-val tart rokonságot. A sacrális művészetnek csaknem egész területét felöleli az ő művészi érdeklődése, mely époly szívésen mélyed el az egyházi textiliákba és a liturgikus tárgyakba is. A salzburgi ünnepi játékokhoz készült színpadi tervei, a Renz-cirkusz számára tervezett passziójáték-díszletei pedig a művész dekorációs képzetének más oldalait mutatták meg. Egyik legnagyobb sikere a bécsi katolikus-kongresszus processziójának ünnepi rendezése volt, amelyet étellel és művészi izléssel töltött meg, azzal a szuggesztív tartalommal, ami minden alkotásának frisseséget ad az ősi hit keretében.

HANAK ANTAL MEGHALT. Gazdag és nemes az a szobrászati hagyaték, mely a legjelesebb bécsi szobrász után maradt, akinek termékenysége csodálatos volt, alakjának belső átszellemültsége pedig véges-végig monumentális. Ezek a pátosz nélküli hatalmas gesztusokban kitörő, szenvedő, térdrehulló figurák elárulták, hogy az alkotójuk lelkének mélyén milyen barokk extázis ég, amely azonban kifejező formáiban mégis a mai idők kiegyensúlyozott tömeghatásaival szól hozzánk. Hanak a belső átélések, a megrendült vallásos érzések nagy művésze volt, akár szenteket, akár mai rajongókat, vagy elmúlt nagy muzikusokat mintázott. Még élete utolsó hónapjaiban is szorgalmasan dolgozott a bécsi művészakadémia kitűnő professzora, akit kiváló munkatársa, Holzmeister Kelemen építész ankarai szobor-megrendelésekkel foglalkoztatott. A török nemzeti emlékművet már nem tudta befejezni, 59 éves korában elragadta a halál.

N. P.

HOL LÁTNI NÉPMŰVÉSZETET? Most, amikor a filléres vonatok újból megindulnak, hogy a hazai és idegen utasok tízezreivel ismertessék meg országunk érdekességeit, nem lesz érdektelen egy kis felsorolás arról, hogy mely városainkban találunk az odaérkezők néprajzi és népművészeti anyagot az ottani múzeumban. Elsősorban persze fővárosunk kissé eldugott Néprajzi Múzeumáról kell megemlékezni, melyről bátran el lehet mondani, hogy bár múzeumaink egyik legértékesebbje, az ország lakóinak csak igen kis hányada ismeri. Igen értékes anyag van ebben a nemban a debreceni, szegedi, balassagyarmati, kecskeméti, szekszárdi és miskolci múzeumokban, de figyelemreméltóak a veszprémi, szentesi, sümegi, soproni, hódmezővásárhelyi és békéscsabai gyűjtemények is. Két

városban, Győrött és Keszthelyen már van gazdag anyag, de még nem hozzáférhető a nyilvánosság számára, de éppúgy mint ezekben, Pécsen is tervbe van véve a néprajzi múzeumi osztályok megnyitása, ez utóbbi helyen egy nagyarányú néprajzi utcával kapcsolatban. A fokozódó érdeklődés remélhetőleg a hatóságok figyelmét is erősebben reá fogja terelni e nagy vonzerőt jelentő kincsekre.

A NÉMET BÚTORIPAR FEJLŐDÉSE. Mialatt minálunk az asztalos- és lakásberendezőiparok súlyosan küzdenek a gazdasági válsággal, Németországban az elmúlt évben tetemesen javultak a viszonyok az 1932. évi mélyponthoz képest. Mintegy 60.000 munkással több talált az említett iparágakban elhelyezkedést, mint azelőtt való esztendőben. Ennek az öröndetes javulásnak elsősorban az a magyarázata, hogy sokkal több volt a házasságkötések száma, mint azelőtt s az új házások berendezkedését az állam hosszúlejárati kölcsön nyújtásával mozdította elő. Ezért azután nagyon fellendült a széria-, de főleg az egyes bútorok gyártása, míg ellenben a drágább s értékes bútorok iparában ha van is javulás, az még korántsem mondható kielégítőnek. A gazdasági körök véleménye szerint ma a bútoripar teljesítőképességének csaknem felerészében van foglalkoztatva.

A VILÁG LEGNAGYOBB NÉPVISELET GYŰJTEMÉNYE. Német művészkörökben nagy érdeklődéssel fogadták azt a hírt, hogy a bajor kormány a nürnbergi Germán Múzeumot jelentős módon átépíti. Ez már rég szükségessé vált, mert a hatalmas felduzzadt gyűjtemények miatt roppant összeszorult termekben alig tekinthetők már át a muzeális tárgyak. Bestelmeyer müncheni építész vezeti az átalakítási munkákat s ezek nemesak a főépületre fognak kiterjedni. A múzeum közelében levő apró házak lebontásával egy új épületet is emelnek és abban helyezik el a német népviseletek óriási gyűjteményét. Ebben a nürnbergi múzeum a világon a leggazdagabb.

HASZNOS PORCELLÁNOK. Többször megemlékeztünk már folyóiratunkban arról, hogy a régi jelesmárkájú porcellángyarak lassanként mind átérnek modern használati tárgyak gyártására. Elöl jár a jó példával ebben a berlini porcellángyár. Nem éri be azzal, hogy díszedényeket és családi szervizeket készít, hanem ötletesen kikeresi a mai lakásnak olyan szükségleteit, amelyekre azelőtt a porcellángyarak alig gondoltak. Így látni a német industria termékei között igen szép álló- és falikar lámpákat, melyeknek fémesővei alján szép formájú porcelláncsészék foglalják magukba a mennyezetre reflektált fényforrást. Nagyon érdekesek a gyár újfajta virágtáljai. A széles és jóformájú tálak (kissé alacsonyabb pereműek, mint a főzeléktálak), középpütt néhány vékony és alacsony hengerrel készülnek (akkorák, mint a cigarrattatokok), ezekbe lehet beleszúrni a száras virágokat, gallyakat, míg a tálal magát vízzel töltik meg. Az ilyen tányérok egy alacsony asztalkára állítva egészen exotikus és finom hatást keltenek a szobában. Mint ajándéktárgyak is nagyon olcsók.

N. P.

KANCSALUL FESTETT EGEEK. Így lehetne Vörösmarty költői nyelvén jellemezni egy német díszítő-festőnek, Otto A. Hirthnek jámbor csalását, melyet a falfestésben elkövet. Hirth abból indul ki, hogy a mai „szűk négy falat“ szabad szín- és fényhatásokkal kitágítani. Ezt az optikai illúzió-keltést Pompeji óta már ismerik a mesteremberek. De a német festő nem egyszerű „távolító“ színnel festi be a szűk szoba falait, hanem távolságokat hazudik. Például a hálót és a fülkáját egy függönnyel választja el, melyre távoli tájakat, palotát, délszaki növényeket fest, mintha a szoba belenyúlna a vidékébe. Ezzel ő nemcsak a nagy kiterjedés érzetét varázsolja a szobába, hanem a meleg, egyenlítői hangulatot is melyet nyáron könnyű az ellenkező végtelme átültetni — egy más függönnyel. Hirth még a bútorok belsejét is megfesti, sőt ki is világítja ily színpadias hatások kedvéért s el is nevezte ezt a távolvilágok után való „vagyakozás stílusának“.

CSAPÓ-ASZTALOK. A modern lakóelv minél több kis, könnyű, ide-oda helyezhető asztalt kíván a lakásba. A mindenféle egymásba tolató asztalok mellett most nagyon kedveltek a csapóasztalok. Ezeknek két fajtája terjed a modern lakásokban. Egyike régiebb kártyaasztalok módjára van készítve: az asztallap kettős rétege szétnyitható és akkor nem négy, hanem nyolc személy ülhet mellette. A másik asztal még igénytelenebb. Nem több, mint egy hosszúkás deszkalap, amely úgy nyúlik ki a fal mellől, mint a vasúti kupék ablakmelléti kis csapóasztala. Ez a lakószobai csapóasztal persze nagyobb és fémlábai alatt gumikerekek is vannak. Egy kis falsínszerkezettel félméterre ide-oda tolató is. Használat után pedig a fémlábakkal együtt a falhoz simul. Ma, amikor a szobater közepső részét lehetőleg szabadon akarjuk tartani, ezek a helyváltoztató és csapószerkezetű asztalok nagyon alkalmasak.

HÁZIIPARUNK BÉCSBEN. Valóságos hódításnak lehetne nevezni azt az erkölcsi és anyagi sikert, melyet az Iparművészeti Társulat háziipari akciója Ausztria fővárosában arat. Lépésről-lépésre hódítjuk vissza háziipari exportunk e jelentős piacát, melyet a politikai s gazdasági felfordulások idején lassankint elvesztettünk. A legutóbbi lépés ezen a téren a bécsi Messe területén történt, ahol társulatunk egy külön fülkében mutatta be az izléses háziipari készítményeket. A Messe megnyitására már négy miniszter látogatta meg a magyar kiállítást s közülük Dollfuss miniszterelnök halmozta el legjobban dícséreteivel a szép tárgyakat, melyekről megjegyezte, hogy már budapesti tartózkodása idején megszerette őket. Miklas elnöknek annyira megtetszettek a szép hímzett, magyaros gyermekruhák, hogy neje külön jött el egy pár szép darabot megvásárolni családjára részére. A tíz napig tartó vásáron akkora volt a tolongás állandóan a magyar sátor körül, hogy a társulat megbízottja alig győzte a felvilágosításokat osztogatni az érdeklődőknek. Külföldi és osztrák kereskedők egyaránt tettek rendeléseket s az iparművészek, újságírók szinte szakadatlanul interjuváltak a magyar háziiparosok ügyességéről a kiállítás vezetőit. A hímezéseken kívül a magyaros famunkák iránt nyilvánult meg nagy

érdeklődés. Az utolsó napon, amikor a szigorú vásári feltételek dacára szabad volt már kicsinyben is eladni a tárgyakból, mintegy 3500 Schilling értékű tárgy kelt el. Végig, az egész idő alatt sok bámolója volt a művészies berendezésnek is, melynek tervezésében és kivitelében Szalai Ödön dekoratív tehetsége nyilatkozott meg hatásosan.

A KLUBSZÉK. Most órá is sor kerül, a jó öreg, kényelmes klubszékre. Neki is meg kell fiatalodnia a fémkorszak technikai századában. Egy nagy párizsi bútorgyár pályázatot írt ki fémesvázú klubszékekre, melyeken természetesen a vas-tag, kényelmes párnázásnak kell a pihenő jóérzését biztosítania. Mint csaknem minden újabb nemzetközi bútorpályázaton, ezen is egy magyar származású iparművész lett a nyertes: Lorenz Antal, akinek a fémcsőbútor-tervezésben már jó neve van. Klubszékeinek nagy előnye, hogy a beleülő teste nem sülyed annyira hátra, mint az a régebbi fotó-jöknél napirenden volt.

GYÜJT A LÁNYOM! De mit gyűjt? Hiszen amíg csak bélyegeket, lepkéket, szivargyűrűket s egyéb ilyen ártatlan dolgokat szorgalmazott, egy szót sem lehetett ez ellen szólni. De újabban: iparművészetet gyűjt. Vagy legalább is azt, amit neki iparművészet címén ajánlanak a többi bakfisok. Egyik hónapban Lenci-babákat gyűjt, másikban Bonzo-kutyákat. Ezek mind olyan kedvesen bambaképűek s annyira drágák voltak, hogy az egész iskola irigyelte érte. Később a komolyabb iparművészetre tért át: fűjtüvegéből való kígyóembereket kezdett vásárolni és jelenleg porcellán-golyák a szenvedélye. Mi az ami ilyen dolgokra inspirálja? A korhangulat, a giccsipar, a teljes és tökéletes félreismerése annak is, hogy mi az izlés, annak is, hogy mit érdemes gyűjteni. Vajjon nem volna-e hasznos, célszerű dolog egyszer kiállítást rendezni egyenesen az iskolás gyermekek — de még inkább a kedves szülei — tájékoztatására, hogy milyen anyagok, tárgyak, művészi elgondolások azok, melyek megérik a zsebpénzt s melyek azok a szenvedélyek, amik nem érnek egy hajtatófát sem.

Dr. N. P.

TERÍTETT ASZTALOK A KIRAKATBAN. Párizs, Berlin és London üzleti negyedében a kirakatokban mindgyakrabban látni művésziesen terített asztalokat. Azelőtt a nagyobb áruházak időnként asztalterítési versenyekkel keltették fel a vásárlóközönség figyelmét az újdonságok iránt. Most inkább jeles kirakatrendezőket bíznak meg, hogy pompás terített asztalokon mutassák be az újdonságokat. Így cselekszenek azért, mert az új asztalterítőket, asztali garnitúrákat éppen úgy kell „lanszírozni“ a gazdag emberek számára, mint az új toaletteket. Ami a nagyszalonoknak a löverseny, a gála-estély, az ezeknek a cégeknek a kirakat. De tovább is mennek: bárókban, divatos vendéglőkben, elegáns teaszalonokban is „felvonultatják“ a mannequinjeiket: a művésziesen terített asztalokat. Alkalmi, sőt az alkalmak egész sorozatát feltüntető asztalok jelennek meg, mint például „a keresztelőtől az aranylakodalomig“ című sorozat, melyeken minden évszak, életkor, lehetőség

képviselve van. Természetesen nemcsak az éppen szereplő asztali fehérnemű készítői, hanem egyéb cégek is osztoznak a költségekben, mert hiszen ezek az asztalok az ezüstművesnek, a virágboltnak, a porcellán- és üveggereskedőnek is hatásos reklámtényezői.

A WIENER KUNSTGEWERBEVEREIN fennállásának 50 éves jubileuma alkalmából nagyszabású modern iparművészeti kiállítást rendez Bécsben az osztrák Kunst und Industrie Museum-ban, ahol az osztrák iparművészet legnemesebb alkotásai fognak bemutatásra kerülni. E kiállítás az osztrák kereskedelmi minisztérium erkölcsi és anyagi támogatásával jön létre és május elejétől július közepéig tart. A kiállítás művészi vezetését és rendezését dr. Josef Hoffmann, a bécsi Iparművészeti Iskola világhírű tanára vállalta.

HÍREK MINDENFELŐL. Londonban az elmúlt télen egy olyan képképzőművészeti kiállítás rendeztek, melyen egy-egy képnek az ára nem haladhatta túl a kétszáz pengőt. A kiállításnak nagy sikere volt. — Hannában az iparrajziskolát műhelyszerű aranyműves iskolává alakították át s annak vezetésével a legjobb német aranyművest, Lettré Emilét bízták meg. — Berlinben nagy sikere volt a január végén megnyílt „zöld hétnek“-nek, mely a mezőgazdaság mellett a parasztkultúra minden ágára kiterjeszkedett. Több mint ötven holdat foglaltak el a kiállítási épületek. — Stuttgartban ez év nyarán kiállítás keretében bemutatják egy új kislakásos telep házait, melyet a városi tanács által elrendelt szükségmunkák keretében építettek fel. — Stuttgartban az ottani múzeum sok éven át volt igazgatója, a kítűnő Pazaurek Gusztáv 2000 darabból álló antik üveggyűjteményt ajándékozott az ő múzeumának, melynek ünnepélyes kiállítását nemrég nyitották meg. — Berlinben 1936-ban nemzetközi olimpiai játékokat rendeznek. Ezzel kapcsolatban művészeti versenyek is lesznek és pedig irodalmi, építészeti, festészeti, szobrászati és zenei téren. Az olaszországi olimpiai bizottság már bejelentette részvételét a művészeti olimpiáson is. — Párizsban decemberben nagyarányú iparképző kiállítást rendeztek a Grand Palaisban a kvalifikált francia munka bemutatására. Akkora sikere volt, hogy évről-évre meg fogják újítani. — Nürnbergben újra szabályozták a temetőben való sírkőállítás jogát s kimondták, hogy még szobrászművész sem végeztesse sírkőfaragást, csakis képe-sített kőfaragómester. — Berlinben az állami porcellángyárban kiállítás volt, mely a porcellán-areképek készítésének 170 éves múltját s virágzó jelenét mutatta be. — Hamburgban meghalt Max Sauerlandt, a kiváló iparművészeti múzeum-igazgató, aki ezt a pozíciót tizenöt év óta töltötte be és Brinckmann Justus nagy alkotásait főleg kelet-ázsiai gyűjtéssel és az antik kislakásos területeivel gazdagította. Ötvennégy éves volt. — Münchenben most egymásután két kutató állították fel, egyet a Valley téren, egyet a Luitpold-parkban, mindkettő kiváló, nem nagy méretű plasztikai figurával díszítve. További négy kútra mostanában adott a város tanácsa megbízást négy szobrászművésznek.

• KIÁLLÍTÁSOK •

GYÖRGYI KÁLMÁN EMLÉKKIÁLLÍTÁS címmel sokszorosító művészeti és ipari szakmai kiállítást rendez a társulat a nyár folyamán az O. M. Kir. Iparművészeti Múzeumban. E kiállítás — amelyen a legjobb magyar művészek és műiparosok vesznek részt — a társulat be kívánja mutatni a magyar közönségnek a sokszorosító grafika valamennyi ágazatait és mellettük a kislakásos, az éremművészet és az ötvösművészet fejlődését is. A mostani nehéz gazdasági viszonyok között e kiállítás roppant nagy jelentőséggel bír, a tervező és műiparosmunkák technikai tökéletesítések és a fogyasztás fokozása szempontjából. E kiállítás nemcsak a meglévő munkákat akarja összegyűjteni, hanem azokat az ideális elgondolású művészi terveket is, amelyek dokumentálni kívánják azokat a művészi lehetőségeket, amelyet az egyes szakmák magukban rejtnek, hogy a közönség megismerhesse és felhasználhassa a szakmában rejlő lehetőségeket. Mint idegenforgalmi attrakció is nagy vonzóerőt fog e kiállítás jelenteni.

A társulat választmányának felkérésére Györgyi Dénes műépítész, az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola tanára vállalta el a kiállítás installációs terveinek elkészítését és a szervezési munkálatok vezetését. A kiállítás folyó évi május hó közepén fog ünnepélyes keretek között megnyílni.

FROBENIUS PROFESSZOR AFRIKAI ŐSMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSA. Sziklafalakba vésett, kalapált és festett ember-, állat- és növényábrázolások a Szahara-Atlasban, Fezzanban, a nubiai és libiai sivatagban és Délafrikában. Mágikus naturalizmussal ábrázolt állatok, impresszionisztikus őskori mozgásábrázolás és stílusművészet. Az ősművészet életbenmaradása Afrika benszüllött népénél a mai napig. Afrika ősművészetének kapcsolatai Európával és a Kelettel; érintkezése a történelmi népeknél kifejtett rendszerekkel.

Miután rövidnek kell lennem, szükségesnek látam előrebocsátani néhány címszót, hogy egyszerűbben jelezhessem a Frobenius által végzett Afrikakutatások beláthatatlan jelentőségét. Az Iparművészeti Múzeumban kiállított másolatok nemcsak arra tanítanak, hogy Afrikában is volt és van az emberi lélek legmélyéből fakadó művészet, hanem mindenekelőtt arra, hogy csak akkor közelíthetjük meg a művészetet, ha beleéljük magunkat minden elképzelhető kifejezési formájába.

Frobenius maga látta, hogy a kongóvidéki törpék miként állítják az állatábrázolást a varázslat és a varázslatot a vadászat szolgálatába. Belső-Ázsia mohammedán lakóiról tudjuk, hogy kikaparják a régi buddhista falfestmények emberalakjainak szemét és száját, hogy megsemmisítsék bennük a lelket és ezáltal veszélytelené tegyék őket. Afrika és Ázsia népeinek magatartása a művészettel szemben közös forrásból, az őskori mágizmusból származik. A szaharai oroszlán szemközt néző képe rokon felfogást mutat nemcsak a Trois Frères-beli varázsló ábrázolásával, hanem a trójai és ókori kínai vázákat díszítő mágikus szempárokkal is.

A tehének, melyeknek négy lábát két háromszögű idomba összefoglalva ábrázolják, olyan stílusművészet emlékei, amilyent Elainból ismerünk a Krisztus előtti IV. évezredből és a kínai művészet északi határterületéről az időszámításunk kezdete körüli időkben. Az ékalakú törzssel ábrázolt emberek nyilvánvaló kapcsolatban vannak nemesak az egyiptomi és az archaikus görög, hanem az indiai művészeti eszményképpel is. Az izgatón érdekes dekadens emberábrázolások, a túlságosan hosszú és hajlékony derékkal, nagyon hasonlítanak a Kaukázus, Perzsia és Kína bronzkori emlékeire, valamint a táncosnő máris híressé vált bronzszobrocájára, melyet az indusvölgyi Mohenjo Daroban találtak.

Kétségtelen, hogy mindezek az emlékek nem azt bizonyítják, hogy az emberek mindenütt egyformák, hanem azt, hogy szellemük elemi megnyilatkozásaiban a legnagyobb távolságokba ható formalkötő erő van.

F. T. Z.

HÚSZ ÉV SZERZEMÉNYEI. (1913—1933.) A Művészeti Múzeumok Barátainak Egyesülete ez évi március havában, alapításának huszadik évfordulója alkalmából egy külön kiállításban mutatta be ennek a húsz évi időnek szerzeményeit. Az Új Magyar Képtár egyik termét töltötte meg az a huszonöt darabból álló kollekción, mely tanúsága volt annak, hogy mindkét művészeti múzeumunk tudott magának barátokat szerezni és meggyőzően beigazolta az egyesület működésének kiváló fontosságát. A kiállítás legjelentékenyebb darabja a Jézus imádatát ábrázoló, 1520 körüli brüsszeli falkárpit volt, melyet néhai I. Ferenc József királyunk ajándékozott az egyesületnek, de kimagasló darabjai voltak még ezenfelül Szinnyey Merse Pál híres „Lilaruhás portré“-ja, Mányoki Ádám önarékepe, Ferenczy Károly „Hegyi beszéd“ című képe, Hann Sebestyén nagyszombati ötvösmester szép boglára és a nymphenburgi porcellángyárnak egy F. A. Bustelli mintája után készült csoportja. A kiállítás látogatói meggyőződhetnek arról, hogy az egyesület csak komoly értékeket vásárolt és adott át letétül két művészeti múzeumunknak.

DR. L. K.

A MILÁNÓI IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS MAGYAR KITÜNTETETTJEI. A milánói Triennale Nemzetközi Iparművészeti Kiállítás magyar kiállítóinak kitüntetései most érkeztek meg a kultuszminisztériumhoz.

A múlt év nyarán megtartott eme nagy nemzetközi kulturális versenyben a magyarok ismét igen szép sikereket értek el s ez annál is inkább öröndetes reánk nézve, mert a versenyt az európai művészetben oly vezető nyugati államokkal kellett felvennünk, mint Itália, Franciaország, Belgium, Nagybritannia, Németország, Ausztria, Hollandia stb.

A magyar tudás, ízlés és alkotó erő imponáns voltát igazolják azok a kitüntetések, amelyeket a magyar kiállítók oly nagy számban hoztak haza. Lábbiakban ismertetjük a kitüntetettek névsorát:

Nagy díjat kaptak: az Orsz. Magyar Kir. Iparművészeti Iskola, Balogh Rudolf.

Díszoklevelet kaptak: Bierbaueer Virgil dr., Kaesz Gyula, Pekáry István, Rahmer Mária,

Rónay Dénes, Székesfevárosi Iparrajziskola, Vadas Ernő.

Aranyérmeket kaptak: Berény Róbert, Divéky József, Hetey Pál, Kálmán Kata, Kovács Margit, Molnár C. Pál, vitéz Nagy László, Osváth Károly, Pannónia csipkeüzem, Seiden Gusztáv, Weichinger Károly.

Ezüstérmeket kaptak: Bortnyik Sándor, Eischer Károly, Fáy Dezső, Gádor István, Gorka Géza, Győző Ferenc, Kinszky Imre, Ohmann Béla, Oláh Gusztáv, Pécsi József, Ramháb Gyula, Szöllősy Kálmán, Upor Tibor.

Bronzérmeket kaptak: Bor Pál, Dallos Hanna, Fülöp Zoltán, Hasenföld Oszkár, Kaas Ede, Kontuly Róza, Marnitz Frigyes, Nemes Erik, Szabó G. Kálmán, Vértes Árpád, Zinner Erzsébet.

Ezenkívül közreműködő oklevelet kapott minden kiállító.

• PÁLYÁZATOK •

PÁLYÁZAT TEXTILMINTÁKRA. A magyar képzőművészi textilanyagok mintáiban a magyaros ízlés érvényre juttatása végett az Országos Magyar Iparművészeti Társulat a Goldberger Sám. F. és Fiai Rt. megbízásából — a cég fennállásának 150 esztendő jubileuma alkalmából — nyilvános pályázatot hirdet mintarajzokra, színnyomatossági divatszövetek kimintázására.

A tervrajzok magyar népies motívumok alapján készüljenek, ízléses, modern alkalmazásban. Súly fektetendő harmonikus színhatásra, újszerű és eredeti elgondolásra, valamint diszkrét rajzmintákra.

A tervrajzok mintái eredeti nagyságban rajzolandók meg olyképen, hogy az alapon a minta úgy magasságban, mint szélességben legalább háromszor ismétlődjön, hogy a rajz ritmusa és összhatása jól megítélhető legyen.

A minták rotációs hengernyomásra alkalmasak legyenek, a színek mennyisége legfeljebb 6—7 lehet.

A pályázaton csakis Magyarországon élő magyar tervezőművészek vehetnek részt.

A pályázat titkos, a pályamunkák tehát jelígyével látandók el, a tervező nevét és címét tartalmazó jelígyes levél mellékelendő.

A pályadíjak összege 1000 pengő, és pedig

1 első díj	400 P
2 második díj	150 P
6 harmadik díj	50 P

A Goldberger Sám. F. és Fiai Rt. fenntartja magának azt a jogot, hogy minden további megfelelő tervrajzot 30—30 pengőért megvásárolhasson.

A díjazott és megvásárolt tervrajzok a Goldberger Sám. F. és Fiai Rt. tulajdonába mennek át minden felhasználási és sokszorosítási joggal együtt.

A beérkezett terveket a társulat rendes bírálóbizottsága, valamint dr. Buday Goldberger Leó elnökövezérgazgató, Brammer Ödön nagykereskedő, Szénásy Gyula nagykereskedő, m. kir. kormányfőtanácsos és gróf Zichy Rafaelné, az Izabella Háziipari Egylet elnöke bírálják felül.

A pályadíjakat a bírálóbizottság okvetlenül kiadja. Hogy a pályázaton résztvevőknek alkalom adas-

sék a szóbanforgó textilanyagok gyártási eljárásának megismerésére, mindazoknak, akik igazolják, hogy tervezéssel hivatásszerűen foglalkoznak, a Goldberger Sám. F. és Fiai Rt. — amennyiben a társulat által kiállított igazolólevéllel jelentkeznek, — lehetőséget nyújt üzemének megtekintésére és a szükséges felvilágosításokat megadja.

A pályamunkák az Országos Magyar Iparművészeti Társulat igazgatóságához (VI. Andrássy út 69) küldendők be folyó évi május hó 17-én déli 12 óráig.

A pályamunkák a pályázat eldöntésétől számított 8 napon át kiállíthatóknak. A nem díjazott tervek a kiállítás bezárása után 8 napon belül elszállítandók, mert e határidő lejártá után a társulat azokért felelősséget nem vállal.

A GYÖRGYI KÁLMÁN EMLÉKKIÁLLÍTÁS⁴⁴ PLAKÁT-PÁLYÁZATÁNAK EREDMÉNYE.

Április hó 5-én döntött a társulat bíráló bizottsága Helbing Ferenc elnöklésével a társulat nyári sokszorosítóművészeti kiállításának plakátjára kiírt zártkörű pályázatra beküldött pályamunkák felett. Örömmel állapította meg a bíráló bizottság, hogy a beérkezett 12 pályamunka igazán magas nívót képvisel. A bírálóbizottság a 300 pengős díjat szótöbbséggel Végh Gusztáv pályatervének ítélte oda. Ezenkívül dícséretben részesítette K. Bartha Ferenc pályamunkáját és Berény Róbert—Bortnyik Sándor közös pályatervét. A főváros utcaképet tehát nemsokára egy új, művészi plakát fogja színesebbé tenni. A plakát-pályázat eredményét a „Györgyi Kálmán Emlékkiállítás“ keretében fogja bemutatni a társulat.

A BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁRON a Sz. Főv. Hirdetővállalat olesó, de izléses emléktárgyakat akar árusítani. A társulat útján ilyen tárgyakra kiírt pályázat igen jó eredménnyel végződött, amennyiben a Hirdetővállalat Husztek Sándor, Horváth Jolán, Pap Augusztá, Schöntheil Irén, Tolnai Flóra, Vajna Gézáné, N. Kandó Magda, ifj. Richter Aladárné és Kálmán Gyula iparművészeknél, valamint a Sztöv. Háziipari Foglalkoztató Műhelynél és a Hevesvármegyei Gazd. Egyesületnél 1013 P értékben tett megrendelést.

• SZAKIRODALOM •

BUDAPESTI KÉPESKÖNYV. Összeállította Genthon István és Nyilas-Kolb Jenő. 199 képpel. Budapest, 1934. Egy évvel ezelőtt külföldi példák alapján a magyar jelen alkotásainak a magyarság történeti emlékeinek s a magyar tájkép szépségeinek fényképek útján való bemutatására Somló Béla könyvkiadó „Magyar Tájak — Magyar Városok“ címmel képeskönyv sorozatot indított. A hézagpótló vállalkozást a Soproni Képeskönyv nyitotta meg, mely értékének megfelelően megérdemelt nagy sikert aratott.

A vállalat második kiadványa az ország székesfővárosának szépségeit tárja elénk 199 remekbe készült fényképfelvételben. A szerkesztők ízlését

és rátermettségét dicséri az, hogy a megszokottság és a sablonszerűség gondos elkerülése végett merőben új beállítású és új formaszépségeket feltáró felvételekben kalauzolják az érdeklődőt Budapest szépségei között. Így teljes sikerrel és nagyszerűen tudják a vizuális élmény teljes újszerű erejével közvetíteni a főváros szépségeit.

Ez a szuggesztív, szép könyv elsősorban idegenforgalmi célok és propaganda célok elérésére szolgál. Annak is készült. Genthon István dr.-nak, a jeles műtörténésznek köszönhető, hogy ezen célokon messze túlmenően, a művészettörténeti szakirodalomnak is nagy nyeresége lett. A műtörténeti szempontok teljes sikerrel érvényesítésével Buda középkori és a törökhódoltságkori — szinte már feledésbe menő — érdekesebbnél érdekesebb emlékei majdnem félszáz képben vannak újjólág felvéve és megörökítve. A barokk, rokokó és klasszicizmus korának ismertetése után a modern világ város alkotásai és kincsei is megfelelő hangsúlyozást nyertek.

Budapest műemlékeiről és természeti szépségeiről pár évvel ezelőtt már megjelent egy német képeskönyv. Örömről szolgál, hogy ez a magyar kiadvány messze túlszárnyalja és sikerrel szorítja ki azt előállításának művészi szépségeivel, képeinek hibátlanságával, magyarázó szövegének okosságával s mindazokkal a más jelességeivel és ügyességeivel, melyeket még magában rejt. A magyar nyelvű kiadáson kívül német, angol, olasz és francia példányokat is készítenek belőle s bizonyos, hogy minden hozzánk vándorló idegen örömmel fogja ezt a nemes vezetőt okulásul megszerzeni és magyarországi kirándulása emlékeül szeretettel megőrizni.

MS

A MODERN SZÍNPAD DÍSZLETEI ÉS KOSZTÜMJEI. (Settings and Costumes of the Modern Stage, by Theodore Komisarjevsky and Lee Simonson. The Studio Limited, London. 1933.)

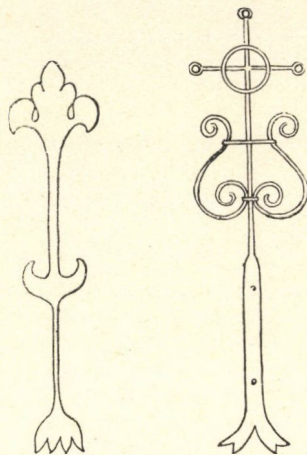
Bizonyítékául annak, hogy ma is a világ vezető művészeti folyóirata, a londoni The Studio mindazoknak az újabb művészeti törekvéseknek, melyeknek havonta megjelenő számaiban talán törzsközönségének konzervatívabb felfogása miatt nem adhat kellő teret, évi négy különszámában nyújt annál tágabb lehetőségeket.

Így volt ez a Modern Embroidery című kézimunka különszámában, az évenként visszatérő Modern Photography című fényképszerű különszámokban és most ebben az igen objektív és nagyon érdekes kötetben is.

A kötet két részre oszlik. Az első Európa modern színpadjait és kosztümjeit mutatja be Theodore Komisarjevsky igen érdekes bevezető tanulmányával, a második az Egyesült Államokét Lee Simonson bevezetésével. A tagozás igen logikus. Mert bár minden európai nemzet egyéni törekvésű színpadművészetet csinál, nem vonhatja ki magát a másik európai nemzet színpadművészetének hatása alól. Az Egyesült Államok (mert Amerikában csak itt beszélhetünk önálló színpadi kultúráról) egy külön világ. A közönség egészen más, mint az európai és itt van az amerikai színpad tradíciómentességének minden előnye és hátránya. Ezért „adaptál“ Amerika minden európai színdarabot és állítja be

tartalmában és külső megnyilvánulásában saját keretébe.

A kötet első része sorrendben a következő nemzetek színpadművészetét mutatja be: Nagybritannia, ahol különösen a stratford-of-avoni: Shakespeare Memorial Theatre újszerű kísérletei ragadják meg figyelmünket és igen finomak Edmund Dulac kosztümtervei. A francia színpadművészet olyan díszlettervezőket mutathat fel, mint Utrillo, Chirigo, Léger, Georges Braque, André Derain, a francia modern festészet vezéreit. Ezeknek originalitásával nehezen veheti fel bármely más nemzet a versenyt! Németországban a színpadi beállítások újszerűségei dominálnak. Edwin Piscator, Moholy-Nagy, Oskar Schlemmer, Willi Baumeister és Leopold Jessner fémjelzett nevei bizonyítják a válogatás sikerült voltát. Ausztriát két Teschner és egy igen mérsékelt Roller színpadi kép képviselik szegényesen és a nagy osztrák színpadi kultúrának nem megfelelően. Magyarország sokkal jobban járt e nemzeti kultúrversenyben. A M. Kir. Operaházat ifjú Oláh Gusztáv egy finom izlésű „Coppelia“ színpadképe reprezentálja, melynek színvázlata különben az egész kötet egyetlen nem-angol színes melléklete. A Nemzeti Színház egyik legsikeresebb rendezésének, „Macbeth“-nek színpadképét látjuk itt, Upor Tibor tervei szerint. A nagyszerű „Írja hadnagy“ Bárdos Artúr által ötletesen rendezett színpadképei közül az ősök terme látható, Fülöp Zoltán tervei szerint. A legfiatalabb gárdát Benedek Kata „Faust“ és Nemes Erich „Phèdre“ színpadtervei képviselik, melyek a Németh Antal féle München, Berlin és Kölnben sikerrel szerepelt magyar színpadi vándorkiállításnak voltak reprezentatív munkái. Az olasz színpad meglep konstruktivista színpadképeivel. Baldessari, Cagnoli és főként Braggia neveit kell megjegyeznünk. A svájci, cseh-szlovák, bolgár és lengyel színpadművészet itt bemutatott művei nem keltik fel különösebben érdeklődésünket ezen országok színpadművészei iránt. Annál érdekesebb az orosz színpad fejlődési vonala a Moszkvai Művészszínház tökéletes beállítású, naturalista színpadképeitől a mai orosz színpad kubisztikus beállítású Meyerholdi színpadáig, vagy Zetrevisch nézőtér közepén lejátszódó előadásáig.

Vas házoromdíszek a Jászokunságból.
Ács Lipót felvétele.

Az amerikai színpad „mindent a szemnek“ címszóval jellemezhető gyakran túlpazar színpadképei a filmekről jól ismert revüszereket adják, melyből európai szemünk részére kellemesen emelkednek ki Lee Simonson komoly színpadképei és Albert Johnson eredeti elgondolású avant garde színpadi csoportjai. R. K.

A TÉR ÉS FORMA, a modern építészet magyarországi orgánuma, első három számában túlnyomóan magyar anyagot közöl. Az elmúlt év legjobb építészeti természetét ismerteti. Az első szám a Cirpa e-csoport tagjainak újabb munkáit közli, a második szám az e csoporton kívül működő modern építészek családi házainak és társasvilláinak sorát. A harmadik szám ismerteti a római egyházművészeti kiállítás magyar anyagát és folytatja az új pesti családi házak és bérházak ismertetését. E szám magyar anyagát Platschek építész jól-sikerült lakásberendezései zárják le. Kiegészíti még e számot Gropiusnak a mérnökegyeletben tartott előadása az új építés mérlegéről igen sok illusztrációval.

MODERN PUBLICITY — 1933/34. Plakát, prospectus, csomagolás, hirdetés: ez a londoni „Studio“ idejévkönyvének csoportosítása. Tavaly óta nagyot változott a világ: első szemre is feltűnik, hogy a multtal ellentétben, mennyivel inkább igyekszik angol anyagot adni. A külföldi rész erősen összezugszorodott az egy Franciaország kivételével, mert a francia grafika ma szellemben, izlésben és technikában a világon vezető pozíciót foglal el.

Francia művésszel kezdődik a könyv: Don színházplakátjaival. Világos alapon, néhány konturral, könnyedén megrajzolt fejek, remek mozgású alakok. McKnight Kauffer földalatti villamos propagandasorozatából láthatunk egy lapot: tó partján tükrözik egy nagy fa (néhány színtöltés és vonal) poézisét két sor Milton idézettel festi alá (más szöveg nincs is rajta). Vera Willoughby 2 szép sportplakáttal szerepel, dekoratív fény-árnyjátékkal. Egy virágos ág (G. Brown), az angol Déli Vasút „Tavasszal“ plakátja, egy fürt szőlő a francia borplakát (Zéno-bel): igen jó. Igen mulatságos Skawonius (Stockholm) két angyalos színházplakátja és F. Molin-argentini naptárja. Carlu megint békeplakáttal szerepel: „A Remény Napja“, igen kifejező, egyszerű, felnéző fej. Cassandre Wagon bar plakátja a kocsikerék és üvegek összekombinálása, nagyon szép.

Külön része a könyvnek a kitűnő Tollmer illusztrált cikke a csomagolásról, fotókkal, rajzokkal.

És végül ismét csak büszkék lehetünk magyarjainkra: Molnár C. Pál Budapest plakátja (a Dunalátkép a Gellérthegyről a szoborral) kitűnő kompozíció, és méltán kapott egész oldalt. Nagy öröm Mallász Gitta magyar gyereket ábrázoló idegenforgalmi plakátja, sokkal frissebb, mint az őt környező giccesen realiztikus lapok. Bortnyik Sándor a közismert remek Dreher plakáttal (keksz és eszéskontur) és egy Dante fedlappal szerepel, Irsai pedig régebbi „Mocca“ plakátjával.

Sommázatul: ha nem is hozott újat az idejévkönyv, színvonala javult.

Úgy látszik, egy művészeti korszak véget ért: a Neue Sachlichkeitből Alte Sachlichkeit lett. R. K.

• T Á R S U L A T I • • K Ö Z L E M É N Y E K •

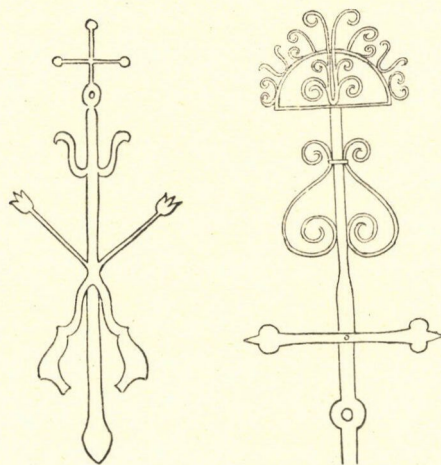
WÄLDER GYULA műegyetemi tanár, társulatunk propagandabizottságának elnöke, aki már sok éven át lelkesen és buzgalommal vezeti a társulat propagandabizottságának ügyeit, az aktuális kérdések megbeszélése végett baráti teát adott a társulat vezetőségének, amelyen Bodor Aladár, a propagandabizottság előadója, Györgyi Dénes műépítész, Helbing Ferenc, a bírálóbizottság elnöke, Lakatos Arthur, a kiállítási bizottság elnöke, Ligeti Miklós alelnök, Seenger Béla alelnök, Schober József, a gazdasági bizottság elnöke, Szablya Frischauf Ferenc t. alelnök, Szablya János ügyvezető alelnök, dr. Szőnyi Ottó a propagandabizottság helyettes elnöke, Urbányi Vilmos, a kiállítási bizottság előadója és Helbing László titkár vettek részt. A megbeszélés többek között főleg a fiatal iparművészeknek a társulat kötelékébe való bevonása körül forgott s Bodor Aladár vállalta, hogy ezt az igen fontos feladatot elvégzi. A társulat összes aktuális problémáit megvitatta ez a baráti értekezlet, amely csak egyik állomása volt annak az egész országra kiterjedő — a magyar iparművészet, háziipar és népművészet érdekében meginduló — akcióknak, amelyet a társulat vezetősége mielőbb meg fog indítani. Szablya János ügyvezető alelnök a társulat vezetősége nevében igaz hálóját és köszönetét fejezte ki Wälder Gyulának azért a sok fáradozásért és munkáért, amellyel a társulat ügyei érdekében dolgozik s Wälder Gyula meleg szavakkal köszönte meg a társulat elismerését.

AZ IPARMŰVÉSZ CÍM VÉDELME. Társulatunk választmánya egy régebbi ülésen felkérte ifj. Richter Aladár okleveles iparművészt, a választmány tagját, hogy az annyira elburjánzott kontárokkal szemben az iparművész cím védelmére javaslatot dolgozzon ki, miután ő már régebb idő óta igen komolyan foglalkozik e kérdéssel s azt alaposan ismeri. Ifj. Richter Aladár javaslatát a társulat által folyó évi március hó 6-ára összehívott értekezlet előtt ismertette. Ezen értekezleten, amelyen Szablya János, a társulat ügyvezető alelnöke elnökölt, részt vettek Branczeisz János, dr. Gulden Gyula, Helbing Ferenc, Kiss Ferenc, Klausz Gyula, Lakatos Arthur, dr. Pacher Béla, Reiter László, Szablya Frischauf Ferenc, Tálos Gyula, Tóth Gyula, Urbányi Vilmos és Zrinszky József.

Ifj. Richter Aladár kataszterbe kívánta venni mindazokat, akik akár oklevelüknél, illetve végzettségüknél fogva, akár működésük által elért eredmények alapján az iparművész címre jogot formálhatnak. Kezdetben természetesen az a megállapítás, hogy ki lehet e kataszter tagja, legliberálisabban történne, hiszen a kezdet nehézségeivel számolni kell s a jövő ügyis megmutatja azt a leghelyesebb utat, amelyen ez a kérdés a legjobb megoldás felé fog haladni. A meginduláshoz felajánlotta, mint meglévő alkalmas adottságot a Magyar Iparművészek Országos Egye-

sületének szervezetét, amely a címvédelem munkájának vitelére igen alkalmas volna. A kérdés felett igen magas nivójú vita fejlődött ki s az értekezlet végül is úgy határozott, hogy a legközelebbi ülésére meghívja mindazon frakciók képviselőit, akiket e kérdés közelről érint. Ennek alapján március hó 19-én újabb értekezlet ült össze Szablya János ügyvezető alelnök elnöklete alatt, amelyen részt vettek a Magyar Iparművészek Országos Egyesülete és a Magyar Celliniek Társasága képviselőiben Branczeisz János, Kiss Ferenc, Major István, ifj. Richter Aladár, Urbányi Vilmos, a Magyar Iparművészek Testülete képviselőiben Menyhért Miklós, a Magyar Műhelyszövetség képviselőiben Beuthum János, Gorka Géza és Staudhammer Károly, az Országos Magyar Iparművészeti Társulat képviselőiben Szablya Frischauf Ferenc, Ligeti Miklós, és dr. Pacher Béla, a Magyar Könyv- és Reklámművészek Társasága képviselőiben Reiter László és Végh Gusztáv, az Országos Magyar Kir. Iparművészeti Iskola képviselőiben Csajka István, Pál Lajos, Mátrai Lajos és Muhits Sándor tanárok, a Budapesti Székesfővárosi Iparrajziskola képviselőiben Lakatos Arthur és Tóth Gyula tanárok.

Ifj. Richter Aladár a frakciók képviselőinek jelenlétében ismertette az általa kidolgozott javaslatot és újból felajánlotta a Magyar Iparművészek Országos Egyesületének a meglévő szervezetét az ügy kivitelére. Hosszabb, magas színvonalú vita után, amelyben az egyes testületek képviselői álláspontjukat ismertették, az a vélemény alakult ki, hogy az iparművész egyesületek között egy egyesületközi bizottságnak kell ennek az igen fontos kérdésnek a rendezését a kezébe vennie s felkérték ifj. Richter Aladárt, hogy tanulmányozás végett küldje meg az összes résztvevő érdekeltségének elaborátumát s ezért újabb értekezlet összehívását határozta el, amely már véglegesen lesz hivatva dönteni abban a kérdésben, hogy az iparművész cím védelme milyen formában és keretek között induljon meg.

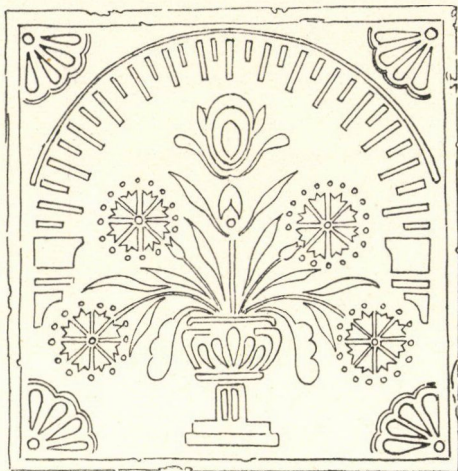

Vas házoromdíszek a Jászokunáságból.
Ács Lipót felvétele.

A TÁRSULATUNK KEBELÉBEN FOLYTATOTT MUNKA fontosabb eseményeiről az alábbiakban számolunk be.

1934 január 23-án a társulat v á l a s z t m á n y a tartott ülést Szablya János elnökletével, amelyen megjelentek Ágotai Lajos, Bodon Károly, Grabowiczky Leon, Györgyi Dénes, Horváth Béla, M. Kiss Erzsébet, Kölber Dezső, Lakatos Arthur, Ligeti Miklós, Nádler Róbert, Ohmann Béla, Pacher Béla dr., ifj. Richter Aladár, Seenger Béla, Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János, dr. Szalai Emil, dr. Szőnyi Ottó, Tóth Gyula, Urbányi Vilmos, Végh Gyula, Zrinszky József és Helbing László titkár.

Szablya János elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Röviden változta a társulat mai helyzetét és ismertette dr. Fabinyi Tihamér m. kir. kereskedelemügyi miniszter leiratát, amelyben a miniszter teljes megelégedésének ad kifejezést a társulatnak a háziipari ügyekben végzett munkája felett. Györgyi Dénes a nyári kiállítás kérdését ismertette. Szerinte lakásművészeti kiállítást az idő rövidege és a mai nehéz viszonyok miatt az idén nem lehet rendezni. Javasolta, hogy a társulat rendezzen a sokszorosító művészetekkel kapcsolatos kiállítást, amelynek keretén belül azonban vitrinkiállítás is volna. Ismertette a tervezetet és a költségvetést. Elnök javaslatára a választmány köszönetet szavazott Végh Gyula iparművészeti múzeumi főigazgatónak, azért a készségért, amelyet eddig a kiállítás gondolatával szemben tanúsított. Végh Gyula megköszönte az elismerést, majd bejelentette, hogy az Iparművészeti Múzeum helyiségeit vagy az idén, vagy a jövő évi jubiláris kiállításra adhatja oda, két éven keresztül nem. Ifj. Richter Aladár örömmel vette a kiállítás programváltozását. Kéri a megfelelő installáció felállítását és javasolta, hogy a kiállítási anyag minőségének megjavítását forszirozza a társulat. Ligeti Miklós kéri Véghet, hogy legyen tekintettel a kiállítás nagyszabású volta és engedje át a termeket a kiállítás céljaira. Györgyi Dénes igen fontosnak tartja a kiállítás megrendezését. Az Iparművészeti Múzeum is jól járna, mert saját kiállításait a meglévő in-

Erdélyi kályhacsempe. Ács Lipót felvétele.

stallációba állíthatja be. Végh Gyula javaslatára a választmány az igazgatóságot bízta meg a kiállítás ügyének további vitelével. Elnök bejelentette, hogy a társulat az iparművészek és háziiparosok ügyeinek elrendezésére szakmai értekezleteket szándékozik tartani, majd többek hozzászólása után határozatilag mondotta ki, hogy a választmány ehhez elvileg hozzájárul azzal, hogy az előkészítési munkálatokat az igazgatóság mielőbb ejtse meg. Helbing László titkár ezután a folyó ügyeket ismertette. Felolvasta azok névsorát, akik a társulat által küldött újrújdvözléseket megköszönték. Jelentette, hogy a kereskedelemügyi miniszteriumban a háziipari ügyek vezetését dr. Fritz Géza miniszteri tanácsos helyett dr. Kruchina Károly báró miniszteri tanácsos vette át, akinek a társulat ez alkalomból üdvözlő iratot küldött. Bejelentette, hogy hereceg Festetics György alapító tagul lépett a társulatba. Jelentést tett a Tudományos Társulatok és Intézetek Országos Szövetsége értekezleteiről, amelyeket a folyóiratok kiadásának elősegítése ügyében tartott. Jelentette, hogy a Magyar Könyvbarátok kölesönös tagszerzésre tettek ajánlatot, majd felolvasta azok neveit, akik a társulat tagjai sorába kívánnak lépni. Elnök többek hozzászólása után határozatilag mondotta ki, hogy a választmány a jelentést tudomásul vette és a felolvasottakat a társulat tagjai sorába felvette. Ifj. Richter Aladár az iparművész cím védelme ügyében szólalt fel. Ligeti Miklós, Horváth Béla, dr. Szőnyi Ottó és Nádler Róbert hozzászólása után az elnök kimondta a választmány azon határozatát, hogy ez ügyben ifj. Richter Aladár terjesszen javaslatot a választmány elé. Elnök ezután a gazdasági bizottság jelentését ismertette. Bejelentette, hogy a nyers zárszámadás már elkészült s a költségvetési tételek nagyjából betartottak. Művészeti célokra az idén többet költött a társulat, mint tavaly. A tagdíjakat sikerült a tavalyi nívón tartani. A választmány a jelentést egyhangulag tudomásul vette. Lakatos Arthur, a kiállítási bizottság elnöke a karácsonyi kiállítás ügyét ismertette. A kiállítást elnök urunk Öfensége nyitotta meg december 5-én. Az anyagi eredmény kielégítő volt, mert az árucladás felülmulta a tavalyit. Az érdeklődés a kiállítás iránt igen nagy volt, Augusztá királyi hereceg-asszony is meglátogatta és több tárgyat vásárolt. Elnök ifj. Richter Aladár hozzászólása után határozatilag mondotta ki, hogy a választmány a jelentést tudomásul veszi és Lakatos Arthur javaslatára elismerését fejezte ki Braun Lajosnének, Derzsy Gergelynének és Féhn Bélánénak, akik az árusítást vezették. Elnök ezután a háziipari ügyeket ismertette. Bejelentette, hogy a társulat a rábízott feladatot elvégezte. Ismertette a nyersanyagakciónak grenadinakción kívül még a hímzőfonal, szövőfonal és csipkeverőcérna akciók ügyében elért eredményeket. Az exportügyekben a háziiparosok exportját megkönnyítendő, a nem clearin-gelő államokba exporttanúsítványt ad ki a társulat. A háziipari termékek felvették a kompenzációs árú listájába. A vámkikészítési eljárásnál keretengedélyt kaptunk, amely egyszerűsíteni fogja az eljárást. A zárolt-pengő ügyben megállapodás léte-

sült, mely nagy előnyökkel fog járni. A társulat 1933 október 26-án hat ízben tartott szakmai értekezleteket a háziiparosokkal, ezeken kívül a társulat igen sok esetben eredményesen tárgyalta a háziipari ügyek művészi részének feljavításánál is. A szakmai értekezletek kapcsán a mintavédelem ügyében is lépéseket tett a társulat. Jelentette, hogy az állandó mintaraktár igen nagy érdeklődésnek örvend. A kereskedelemügyi minisztériumnak a társulat a hozzá leküldött leiratok alapján a legutolsó választmányi ülés óta 52 esetben adott szakvéleményt. Végül jelentette, hogy a kereskedelemügyi miniszter kiutalta az 1934. évre szóló háziipari segély első felét. Ezekután több tárgy nem lévén, az ülést bezárta.

1934. évi január hó 30-án az igazgató-ság tartott ülést Ligeti Miklós elnöklete alatt, amelyen részt vettek: Lakatos Arthur, Schober József, Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János, Végh Gyula, Helbing László titkár és Deák István mérnök, valamint Györgyi Dénes és Urbányi Vilmos, mint meghívottak.

Ligeti Miklós elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta.

Helbing László titkár jelentette, hogy Tahy Jenő genfi magyar követ megköszönte kinevezése alkalmából a társulat üdvözlését. Bakos István iparművész köszönetet mondott pályamunkájának a Magyar Iparművészetben való leközléséért. Foerk Ernő halála alkalmával a társulat részvétiratot küldött hátramaradottainak. A Budapesti Asztalos Ipartestület közgyűlésén Nagy Antal elnökségének, Hosszu István alelnökségének és Héber Antal pénztárosságának 10 esztendő jubileumát fogja ünnepelni. Elnök határozatilag mondotta ki, hogy a titkári jelentést az igazgatóság egyhangúlag tudomásul vette és az Asztalos Ipartestület közgyűlésén való részvételre a társulat képviselőjében Seenger Béle alelnököt kérte fel, aki a megbízást el is fogadta. Ezekután Végh Gyula jelentette be, a nyári kiállítás ügyében tárgyalta Györgyi Dénessel, aki neki az installációs terveket bemutatta. Nem tudja garantálni, hogy a Múzeum helyiségeit két egymásután következő éven át rendelkezésére bocsáthatja a társulat kiállítási céljaira, de az idén április 1-től szeptember 1-ig átengedi a társulat számára a helyiségeket. Tudomásul vette, hogy az installációt a társulat a Múzeum kiállítása részére is át fogja engedni.

Lakatos Arthur bejelentette, hogy több asztalos hajlandó a pályadíjat nyert lakásberendezési terveket a kiállításra elkészíteni. Javasolja, hogy e kiállítást a multkori határozat dacára Györgyi Kálmán emlékkiállításnak nevezzék el. Elnök köszönetet mondott Végh Gyulának a múzeumi helyiségek átengedéséért. Györgyi Dénes örömet fejezte ki afelett, hogy a Múzeum és a társulat érdekei összeegyeztethetők voltak. Az interieuröknek határidőre való elkészítésében nem bízik. Javasolta, hogy a kiállítás előmunkálatait haladéktalanul kezdje meg a társulat. Felkérte az igazgatóságot, hogy tekintsen el a Györgyi Kálmán emlékkiállítás címtől. E kiállítás megrendezését fontosnak tartja, mivel eddig Magyarországon ilyen sokszorosító művészeti kiállítás nem volt. Belevonatnak

a fényképészek, cinkográfusok, plakettművészek, kispasztikusok stb. is. Schober József felkérte Végh Gyulát, hogy a belépődíjak utáni részledésről mondjon le a Múzeum. Szerinte az installációs költségeket csökkenteni kell. Lakatos Arthur javasolta, hogy a kiállítás propagálására vonatkozólag a propagandabizottság tegyen előterjesztést. Györgyi Dénes felkérte az elnökséget, hogy a kiállítás ügyében tartson mihamarabb szűkebbkörű megbeszélést. Szablya János ü. v. alelnök felkérte a jelenlevőket, hogy a kiállításra vonatkozó gondolataikat feltétlenül mihamarabb közöljék Györgyi Dénessel. Ezekután elnök határozatilag kimondotta, hogy a kiállítás előmunkálatait a társulat haladéktalanul meg fogja kezdeni, majd több tárgy nem lévén, az ülést berekesztette.

1934 február hó 15-én a társulat kiállítási bizottsága Lakatos Arthur elnöklésével ülést tartott, amelyen részt vettek Bodonyi Jenő, Houba Károly, F. Kovács Erzsébet, M. Kiss Erzsébet, Klausz Gyula, Kölber Dezső, Ligeti Miklós, Major István, Majoros Károly, Mátrai Lajos, Sipos Lajos, Szablya János, Tóth Gyula, Urbányi Vilmos, Zrinszky József, Helbing László titkár, valamint Antal János, Antal Tibor, Csavlek András, Latabár Károly, Lopus Gyula, Minár Pál, Peresztegy József, Rákos Pál, ifj. Richter Aladár, ifj. Szabó István, Szabó Gyula, Strohmayr Ferenc, Tólos Gyula, mint meghívottak.

Lakatos Arthur elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Bejelentette, hogy a társulat ősszel a Technológiai lakásművészeti kiállítást szándékozik rendezni, amelynek a folytatása a karácsonyi kiállítás és vásár lenne. Urbányi Vilmos szerint a múlt lakásművészeti kiállításnak igen jó volt az eredménye. Most főleg a Székesfőváros által kiírt lakásművészeti tervpályázat eredményének a kivitelezéséről lenne szó, amely a kiállítás magját képezné. A kiállítás előmunkálatait sürgősen meg kell kezdeni. Strohmayr Ferenc szerint az iparosok számára igen eredményes volt a múlt lakásművészeti kiállítás, mert sok megrendelést hozott. A lakásberendezési

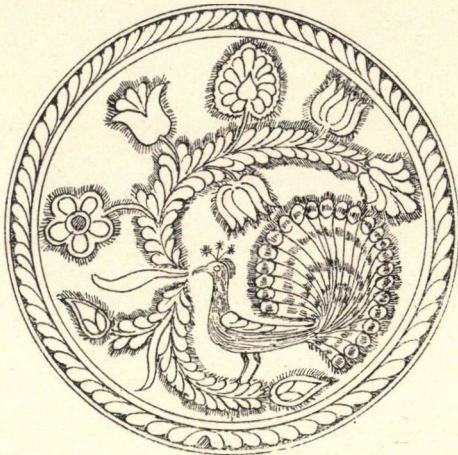

Erdélyi kályhacsempe. Ács Lipót felvétele.

vásárhoz hasonlatos kiállítások rontják az iparosok helyzetét névtelenségükkel s a társulat feladata az iparosoknak munkabemutatói lehetőséget nyújtani. Nemesak díjazott, hanem más tervek kivitelezését is javasolta. Szablya János ü. v. alelnök nagy örömmel vette e felszólalást s reméli, hogy ez a kiállítás túlhaladja a tavalyit. Nagy szükség van jó lakásművészeti kiállításokra s az iparművészek és műiparosok között kooperatív szellemnek kell kialakulnia. F. Kovács Erzsébet, ifj. Richter Aladár és Rákos Pál felszólásaikban jó és főleg eddig be nem mutatott anyag kiállítását kérték. Zrinszky József szerint az előkészítendő berendezéseknek feltétlenül olesóknak kell lenniük. Strohmayer Ferenc szerint többféle típus kell kiállítani. Urbányi Vilmos szerint a mázolt bútort nem veszi a közönség, olesó, de ízléses tömegbútortípusokat kell teremteni. Szablya János felkérte a jelenlévőket, hogy az 1935. évi társulati jubiláris kiállításra is készüljenek. Elnök bejelentette, hogy e kiállításon kerül kiadásra a Székesfehérváros által a kivitelező iparosok részére adott 4 drb. 200 pengős jutalom. Felkérte [a jelenlévőket, hogy jelentkezzenek a kiállításon való részvételre. Akik nem nyertek díjat, azok két héten belül nyujtsák be terveiket bírálatra. Sipos Lajos bejelentette, hogy a Szobafestő Ipartestület vállalja a szobák kifestését. Elnök szerint a kiállítási anyagot 3 kategóriába fogják sorozni, szobánként legfeljebb 1700 pengős árral. Az installációkra a társulat a jövőben pályázatot fog kiírni. Ezekután több tárgy nem lévén, az ülést bezárta.

1934 február hó 27-én Ligeti Miklós elnöklete alatt az igazgatóság és gazdasági bizottság tartott ülést, amelyen részt vettek Lakatos Arthur, dr. Pacher Béla, Seenger Béla, Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János, Deák István mérnök, Helbing László titkár és ifj. Richter Aladár, mint meghívott.

Ligeti Miklós elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Napirend előtt örömmel jelentette be, hogy dr. Fabinyi Tihamér m. kir. kereskedelemügyi miniszter leiratot intézett a társulathoz, amelyben teljes

Somogyi tükrös (puskaporozott). Ács Lipót felvétele.

megelégedését és elismerését fejezi ki a társulat eddigi háziipari működése felett és kiemeli Szablya János ügyvezető alelnök és Deák István mérnök eredményes munkásságát. Az együttes ülés ezt örömmel vette tudomásul. Helbing László titkár jelentette, hogy a Magyar Iparművészet külföldi terjesztésére ajánlat érkezett, majd ismertette az ajánlatot és elfogadásra ajánlotta. Jelentést tett a Választott-bíráskodási Központ ügyében szétküldött körlevélről és felolvasta azokat a leveleket, amelyek kitüntetésük illetve kinevezésük alkalmából a társulattól kapott üdvözlő levelekre válaszként érkeztek. Elnök határozatilag mondta ki, hogy miután e tárgyakhoz senki sem kívánt hozzá szólni, a titkári jelentést az együttes ülés egyhangúlag elfogadta. Titkár ezután a nyári sokszorosító-művészeti kiállítás ügyét ismertette. Ezek szerint e kiállítás érdekében az elmúlt napokban a társulat vezetősége több értekezletet tartott s a kiállítás anyaga biztosítva van. Az anyag összegyűjtését kisebb albizottságok vállalták. A kiállítási feltételek kinyomtatását a Hungária Nyomda szíveségből vállalta magára. A kiállítás alkalmából katalógus is fog készülni. A kiállítás plakátjának elkészítésére zártkörű plakátpályázatot írunk ki, amelyen 20 felkért művész fog résztvenni. A pályadíj 300 pengő lesz. Többek kérésére a kiállítás címe régebbi határozat megváltoztatásával mégis Györgyi Kálmán emlékkiállítás lesz. Többek hozzászólása után elnök határozatilag mondta ki, hogy a kiállítási jelentést az együttes ülés tudomásul vette. Deák István mérnök ezután a háziipari ügyeket ismertette. A társulat anyagot gyűjtött a M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal megbízása folytán a bécsi árumintavásárra. Jelentette, hogy a Széchenyi Export, átköltözvén Chicagóba s Budapesten csak expositurát tartva fenn, felkérte a társulatot, hogy a részére Amerikába küldendő anyagot bírálja felül. Bejelentette, hogy a Muskálti című lappal tárgyalások folynak, hogy az a jövőben mint az Magyar Iparművészet háziipari melléklete jelenjen meg. Bejelentette hogy az exportálható magyar iparművészeti és háziipari cikkek részére a társulat katalógust szándékszik kiadni. Többek hozzászólása után elnök határozatilag mondta ki, hogy a háziipari ügyekben ismertetett jelentést az együttes ülés elfogadta; majd több tárgy nem lévén az ülést berekesztette.

1934 március hó 13-án a társulat jelölőbizottsága tartott ülést Ligeti Miklós elnökletével, amelyen résztvettek Lakatos Arthur, ifj. Richter Aladár, dr. Pacher Béla, Seenger Béla, Schober József, Szablya János, Urbányi Vilmos és Helbing László titkár.

Ligeti Miklós elnök üdvözölte a megjelenteket és bejelentette, hogy az április hóban tartandó XLIX. rendes közgyűlésre az alapszabályok 31 §-a értelmében a kieső választmányi tagok helyébe új tagokat kell jelölni. Miután a jelölőbizottság a jelölésekhez egyhangúlag hozzájárult, határozatilag mondta ki, hogy a felolvasott listát a jelölőbizottság a közgyűlést előkészítő választmányi ülés elé fogja terjeszteni elfogadás végett s több tárgy nem lévén, az ülést berekesztette.

1934 március hó 13-án, a társulat igazgatósága és gazdasági bizottsága tartott ülést Seenger Béla elnökletével, amelyen megjelentek Bodon Károly, Lakatos Arthur, Ligeti Miklós, dr. Pacher Béla, Schober József, Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János, Helbing László titkár és Deák István mérnök, valamint Csák István ellenőr, ifj. Richter Aladár és Urbányi Vilmos, mint meghívottak. Seenger Béla elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Napirend előtt örömmel jelentette az együttes ülésnek, hogy dr. Petrovics Elek tiszteletbeli tag, a választmány tagja, most töltötte be a Szépművészeti Múzeumnál eltöltött működésének húsz esztendő évfordulóját s hogy ez alkalomból kifolyólag neki a társulat elnöksége küldöttségileg üdvözlő iratot nyújtson át. Javaslatahoz az együttes ülés egyhangúlag hozzájárult. Ezekután Helbing László titkár ismertette a folyó ügyeket. Felolvasta dr. Fabinyi Tihamér m. kir. kereskedelemügyi miniszter és dr. Vargha Elemér debreceni alpolgármester köszönő leveleit, amellyel a társulat üdvözlésére válaszoltak. Javasolta, hogy a Kő és Műkő című folyóirattal a társulat lépjen esereviszonyba. Ismertette az Iparművészeti Múzeummal a nyári sokszorosító művészeti kiállítás ügyében történt megállapodást és jelentette, hogy az iparművész cím védelme ügyében értekezletet tartott a társulat, amelyen ifj. Richter Aladár a választmánytól régebben kapott felhatalmazása alapján készített elaborátumát ismertette. Jelentette, hogy az ötvös-akeió fellendítése céljából a társulat 33 drb. ötvös-tárgyat készített el a nyári kiállításra s még szándékozik terveket beszerezni. Felolvasta a Goldberger Sám. F. és Fiai Rt. levelét, amelyben felkéri a társulatot, hogy magyaros szövetmintákra írjon ki pályázatot s e célra 1000 pengő értékben adnak díjakat. Az együttes ülés ezt örömmel vette tudomásul. Többek hozzászólása után elnök határozatilag mondotta ki, hogy a titkári jelentést az együttes ülés egyhangúlag tudomásul veszi és elfogadja. Titkár ezekután a nyári sokszorosító művészeti kiállítás ügyében történt intézkedéseket ismertette s bejelentette, hogy a kiállítás felhívását a Hungária Nyomda díjtalanul készítette el. Javaslata az együttes ülés ezért jegyzőkönyvben mondott köszönetet a Hungária Nyomdának. Schober József a gazdasági bizottság elnöke az 1933. évi mérlegszámlát és eredményszámlát, valamint az 1934. évi költségvetéselőirányzatot ismertette részletesen, amelyet az együttes ülés Szablya Frischauf Ferenc, Lakatos Arthur, Szablya János, Ligeti Miklós és Csák István hozzászólása után egyhangúlag fogadott el. Ligeti Miklós javaslatára az együttes ülés jegyzőkönyvben mondott köszönetet Schober Józsefnek, mint a gazdasági bizottság elnökének és Csák István ellenőrnek a társulat gazdasági ügyei vitelében tanúsított nagy és lelkes munkájukért. Titkár a választmánynak az 1933. évről szóló jelentését ismertette, amelyet az együttes ülés tudomásul vett, majd bejelentette, hogy a közgyűlést előkészítő választmányi ülés folyó hó 27-én lesz s a közgyűlés előreláthatólag április hó 15 és

20 között fog megtartatni. Ismertette a jelölőbizottság határozatát is. Jelentését az együttes ülés egyhangúlag tudomásul vette.

Ezekután Deák István mérnök jelentette, hogy a Budapest Székesfővárosi Hirdetővállalat felkérésére a társulat a Budapesti Nemzetközi Vásáron való árusítás céljára olesó emléktárgyakra pályázatot hirdetett, amelynek eredményéből mintegy 2000 pengő értékben szándékozik vásárlásokat eszközölni. Javaslata az együttes ülés jegyzőkönyvben mondott köszönetet dr. Pacher Bélának, aki ez ügyben oly eredményesen működött közre. Elnök ezekután több tárgy nem lévén, az ülést bezárta.

1934 március hó 17-én a társulat bírálóbizottsága Helbing Ferenc elnöklete alatt ülést tartott, amelyen részt vettek a társulat részéről ifj. Richter Aladár, Szablya János és Deák István mérnök, Budapest Székesfőváros részéről dr. Némethy Károly tanácsnok, dr. Pacher Béla fogalmazó, Tőkés Gyula és Janda Richárd.

Helbing Ferenc elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Deák István mérnök ismertette az ülés tárgyát, amely szerint Budapest Székesfőváros Hirdetővállalata a Budapesti Nemzetközi Vásáron olesó emléktárgyakat kíván forgalomba hozni s ezekre a társulat útján pályázatot hirdetett. A pályázaton húsz iparművész vett részt. Elnök felkérésére a bizottság gondos és lelkiismeretes munkával kiválasztotta azokat a mintadarabokat, amelyekből összesen 1013 pengő értékben tett megrendelést Husztek Sándor, Horváth Jolán, Pap Augusztina, Schöntheil Irén, Tolnai Flóra, Vajna Gézané, N. Kandó Magda, ifj. Richter Aladárné és Kálmán Gyula iparművészeknél, valamint a Székesfővárosi Háziipari Foglalkoztató Műhelynél és a Hevesvármegyei Gazdasági Egyesületnél. Ezekután több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekesztette.

AZ 1933. ÉVI TÁRGYSORSJÁTÉK. Társulatunk folyó évi március hó 12-én tartotta meg az 1933. évi tárgysorsjátékát a társulat elnöksége jelenlétében. Ez alkalommal a társulat az igazgatóság felhatalmazása alapján 55 szép iparművészeti

Somogyi tükrös (spanyolozott). Ács Lipót felvétele.

Somogyi tükrös (spanyolozott). Ács Lipót felvétele.

tárgyat sorsolt ki. A sorsolás eredménye a következő:

1. Szemerey Zoltán (0828) : ezüst bonbonnière.
2. Magyar Numizmatikai Társulat (0510) : ezüst serleg.
3. Sebestyén Jenőné (0732) : bronz bonbonnière.
4. Dr. Bayer Kruttsay Dezső (0052) : ezüst hamutartó.
5. Magyar Általános Képzőművészeti Rt. (1125) : bronz váza.
6. Lux Mihály (0502) : ezüst hamutartó.
7. Stern Samu (1155) : bronz hamutartó.
8. Bp. Kereskedelmi és Iparkamara (1092) : faragott fakulaes.
9. Doleviczény Ferenc (0150) : bőr női tárcsa.
10. Özv. gróf Hadik Jánosné (276) : Szegletes kerámiai váza.
11. Dr. Lechner Jenő (0480) : elefántesont könyvjelző.
12. Török Adorjáné (0872) : elefántesont könyvjelző.
13. Budapesti Szobafestő stb. Ipartestület (0098) : bankótárcsa.
14. Pécsi Katolikus Kör (0655) : kerámiai bonbonnière.
15. Révész Jenő (0706) : baba.
16. Ozorai Ferenc (0633) : porcellán nyúl.
17. Munkácsy Gyula (0562) : bronz hamutartó.
18. Halász Lászlóné (0280) : bőrdoboz.
19. S. Hoffer Imre (0319) : ezüst násfa.
20. Dr. Nyireő István (0609) : ezüst násfa.
21. Venn Magda (0992) : ezüst melltű.
22. Bútorosarnok Szövetkezet (0106) : ezüst melltű.
23. Szabó Olga (0807) : ezüst melltű.
24. Preysz Gusztávné (0683) : ezüst melltű.
25. Kmety Ferenc (1016) : ezüst melltű.
26. Blum Dezső (0072) : porcellán madár.
27. Wack Gézőné (0929) : kerámia hamutartó.
28. Haranghy Jenő (0286) : férfi bőrszékeny.
29. Első Magyar Betűöntő Rt. (0171) : faragott fakulaes.
30. Magyar Vasúti és Hajózási Klub (0512) : talpas tál.
31. Jalsoviczky Károly (0365) : talpas tál.
32. Fekete Ödön (0200) : bonbonnière.
33. Rehling Konrád (0699) : fadoboz.
34. O. M. Képzőművészeti Társulat (0627) : hamutartó.
35. Ury Lajos (0889) : hamutartó.
36. Tranger József (1009) : ezüst gyűrű.
37. Burger A. Üvegyár (1096) : ezüst melltű.
38. Debreceni Négyévfolyamú Fiú felsőkereske-

delmi Iskola (0980) : ezüst melltű. 39. Hüvös Rezső (0350) : talpas tál. 40. Dr. Gergely Sándor (0242) : ezüst gyűrű. 41. Iby Dénesné (0351) : erdélyi korsó. 42. Baráth Lajos (0040) : erdélyi korsó. 43. Moser József (1002) : erdélyi korsó. 44. T. Bodrog Erzsébet (0076) : erdélyi korsó. 45. Haidekker Sándor (0277) : erdélyi korsó. 46. Markovits Bernát (1062) : erdélyi korsó. 47. Dr. Szille Dénesné (0847) : erdélyi korsó. 48. Opaterny Flóris (0618) : erdélyi korsó. 49. Jakab Gyula (0363) : baba. 50. Dr. Tauffer Vilmos (1162) : erdélyi korsó. 51. Királyhalmi Körösy Albert (1123) : ezüst gyűrű. 52. Kölber Dezső (0452) : erdélyi korsó. 53. Ifj. Wotzasik István (0948) : erdélyi korsó. 54. Budapesti X. ker. M. Kir. Áll. Széchenyi István Reálgyimnázium (0103) : ezüst gyűrű. 55. Mátrai Lajos (0528) : ezüst gyűrű.

• IN MEMORIAM •

GYÖRGYI GÉZA. A magyar építőművészet súlyos veszteség érte a nyolevanháromeves korában elhunyt Györgyi Géza építész elmúlásával. Egyik utolsó nagy képviselője volt annak az építőnemzedéknek, amely az ezeréves Magyarország fővárosának reprezentáns középületeit emelte s a Vár környékének teljessé tételével annak történelmi életét megkoronázta. Előbb Ybl Miklós, majd Hauszmann Alajos oldalán e két mesternek úgyszólván minden jelentős munkásságukban társa volt s a Várbaártól a Műegyetemig egy egész városrész monumentális kiképzéséhez járult hozzá. Még az Erzsébet szobor emlékpályázaton is ezen a nagyvonalú városesztétikai problémán dolgozott kiváló sikerrel. Ez az alkotása körülbelül búcsúja is volt több mint félszázados építőtevékenységétől. Azon túl már inkább csak a festésnek, fiatalok első szép szenvedélyének hódolt, amely benne is apai örökség volt, éppúgy, mint társulatunk egykori kiváló igazgatójában, Györgyi Kálmánban. Mindkét testvér az apai háznál a nagyhírű biedermeier arcképfestőnek Giergl-Györgyi Alajosnak palettája mellett szívta magába a művészet levegőjét. S holtuk napjáig éltető szépsége volt ez az alkotások számára eljegyzett életüknek. Dr. N. P.

HUSZKA JÓZSEF műegyetemi tanár, a budapesti piarista gimnázium címzetes igazgatója, a Szent István Akadémia tagja, nyolevanadik évében elhunyt.

Nagy tudású pedagógus, a magyar ornamentika tudományának leglelkesebb művelője és propagálója költözött el vele. A magyar ornamentika eredetéről szóló tanulmányai országsszerte forogtak közkézen. Emlékét kegyelettel fogjuk megőrizni. H. L.

MEGHÍVÓ.

A BELVÁROSI SZINHÁZ TÁRSULATÁNAK JÓLÉTI ALAPJA
FOLYÓ ÉVI ÁPRILIS HÓ 10-ÉN, KEDDEN ESTE 8 ÓRAKOR

THÉÂTRE PARÉ

KERETÉBEN MUTATJA BE

ŐFENSÉGE

DR. JÓZSEF FERENCZ KIRÁLYI HERCEG

COLUMBUS

C. SZÍNJÁTÉKÁT.

VAN SZERENCSENK ^{NAGYMÉLTÓSÁGODAT}
^{MÉLTÓSÁGODAT} ERRE AZ ELŐADÁSRA
TISZTELETTEL MEGHÍVNI.

KÉRJÜK, HOGY A SZINHÁZ KIS BEFOGADÓ-
KÉPESSÉGÉRE VALÓ TEKINTETTEL HELYÉT
MINÉL ELŐBB BIZTOSÍTANI MÉLTÓZTASSÉK.

JEGYEK A SZÁMOZOTT MEGHÍVÓ BESZOLGÁLTATÁSA ELLENÉBEN A BEL-
VÁROSI SZINHÁZ PÉNZTÁRÁNÁL VÁLTHATÓK.

LÖBL DÁVID ÉS FIA NYOMÁSA